

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

Bakalářské kombinované studium
2010 – 2013

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Martina Miosgová

**Možnosti pedagogického ovlivňování volného času dětí a
mládeže**

Praha 2013

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Kreuzová Renata

COMENIUS UNIVERSITY PRAGUE

Beachelor Combined Studies
2010 – 2013

BACHELOR THESIS

Martina Miosgová

**Pedagogical possibilities of influencing free time of children
and young people**

Prague 2013

The Bachelor Thesis Work Supervisor: PhDr. Kreuzová Renata

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 10. března

Martina Miosgová

Poděkování

Chtěla bych poděkovat PhDr. Renátě Kreuzové za cenné rady a odbornou pomoc při zpracování této práce.

Anotace

Bakalářská práce je zaměřená na možnosti trávení volného času dětí a mládeže. Hlavním cílem bakalářské práce je zjistit, jak dnešní děti a mládež tráví svůj volný čas a jestli dávají přednost sportům a kulturním aktivitám nebo raději sedí u počítače či televize.

Práce je rozdělena na dvě části. V první části je popsána teorie, v jakých zařízeních mohou děti a mládež trávit svůj volný čas, druhá část je věnována výzkumu, který jsem prováděla na základě dotazníkového šetření a následně vyhodnotila.

Klíčové pojmy

Pedagog volného času, volnočasové aktivity, volný čas, školní družina, zájmová činnost.

Annotation

The thesis is focused on the possibilities of leisure activities for children and young people. The main objective of this study is to find out how today's children and young people spend their free time and if they prefer sport and cultural activities or rather sit at a computer or television.

The work is divided into two parts. The first part describe by the theory, in which facilities can children and young people spend their leisure time and the second part is devoted to the research, carried out on the basis of a questionnaire and subsequently evaluated.

Key words

Amateur clubs, leisure, leisure activities, school club, teacher specialisd in free time.

OBSAH

ÚVOD	8
1 VOLNÝ ČAS	9
1.1 Pedagogika volného času.....	10
1.2 Různé pohledy na volný čas.....	11
1.3 Volný čas a jeho význam v životě člověka.....	12
2 VOLNOČASOVÉ AKTIVITY	14
2.1 Volnočasové aktivity a zařízení školy.....	15
2.2 Děti a mladí lidé jako účastníci volnočasových aktivit	16
2.3 Dospělí působící ve volném čase dětí a mládeže.....	18
3 ZAŘÍZENÍ PRO VÝCHOVU MIMO VYUČOVÁNÍ	20
3.1 Školní družiny, školní klub a školská výchovná, ubytovací zařízení	21
3.2 Školská zařízení pro ústavní a ochrannou výchovu.....	22
3.3 Sdružení pro děti a mládeže ve volném čase.....	23
4 ŠKOLNÍ DRUŽINA	25
4.1 Zájmová činnost ve školní družině.....	26
5 ZÁJMOVÁ ČINNOST	31
5.1 Organizační formy zájmových činností.....	33
5.2 Struktura schůzky zájmového útvaru.....	34
5.3 Zážitek a zážitková pedagogika.....	35
6 OSOBNOST PEDAGOGA VOLNÉHO ČASU, VYCHOVATELE	36
6.1 Specifické zvláštnosti práce pedagogů volného času a vychovatelů.....	38
7 VYMEZENÍ VÝZKUMNÉHO CÍLE	40
7.1 Hypotézy.....	40
7.2 Výzkumný vzorek a výzkumná metodika.....	41
7.3 Výsledky výzkumu.....	42
7.4 Interpretace údajů.....	56
DISKUZE	58
ZÁVĚR	59
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	61
SEZNAM GRAFŮ A TABULEK	62
SEZNAM PŘÍLOH	63

ÚVOD

V dnešní době mají děti a mladí lidé širokou škálu možností, jak trávit svůj volný čas. Zájmové kroužky vedou nejen umělecké školy a různé instituce, ale vedou je i některé učitelky nebo jiné plnoleté osoby přímo na základních školách. Děti mají možnost rovnou po vyučování navázat na svoji oblíbenou aktivitu. Někdo tráví volný čas efektivně a smysluplně. Rodiče jim už v mladším školním věku, někdy i v předškolním věku nabízejí a pomáhají vybrat činnost, která by je bavila. Přesto se stále setkáváme s rodinami, které svoje děti nevedou k žádné aktivitě, často ani nevědí, co jejich děti ve volném čase dělají. Plno dětí a především mládež tráví svůj volný čas jen tak někde na hřišti či na ulici, kde není žádný dozor. Nevhodné trávení volného času pak vede k negativním patologickým jevům. Můžeme se ale setkat i s tím, že svůj volný čas využít neumí. Nedokážou se orientovat v nabídkách, jejich den je pak stereotypní a nudí se.

Bakalářská práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část nás seznamuje s tím, kde děti a mládež mohou svůj volný čas trávit a kdo na ně ve volném čase působí. První část je zpracována do šesti kapitol. V prvních kapitolách definujeme základními pojmy, jako jsou volný čas a volnočasové aktivity. Ve volnočasových aktivitách navíc popisujeme účastníky volného času a jejich roli. V dalších kapitolách nabízíme pouze nástin mimoškolních zařízení, kde mohou děti trávit svůj volný čas. Větší pozornost je zaměřena na školní družinu, které je věnována jedna celá kapitola, v ní jsou popsány především činnosti školní družiny. V poslední teoretické části je popsána osobnost pedagoga volného času a vychovatele.

V praktické části je vyhodnocen dotazník pomocí grafů a tabulek. Zjišťujeme, jak tráví volný čas děti a mládež.

Hlavním cílem bakalářské práce je zjistit, jak dnešní děti a mládež tráví svůj volný čas.

1 VOLNÝ ČAS

„Volný čas je částí lidského života mimo čas pracovní (návštěva školy a pracovní proces) a tzv. čas vázaný, který zahrnuje biofyzilogické potřeby člověka (spánek, jídlo, osobní hygienu), chod rodiny, provoz domácnosti, péče o děti, dojíždění za prací a další nutné mimopracovní povinnosti. Volný čas je dobou, kterou má po splnění těchto potřeb a povinností člověk k dispozici pro činnost sebeurčující a sebevytvářející.“ (HÁJEK a kol., 2011, str. 10)

„Je to doba, kdy své činnosti můžeme svobodně vybrat, děláme je dobrovolně a rádi, přinášejí nám pocit uspokojení a uvolnění.“ (PÁVKOVÁ a kol., 2002, str. 13)

Pedagogické ovlivňování ve volném čase dětí a mládeže je potřebné, protože děti zatím nemají mnoho zkušeností, nedovedou se tolik orientovat ve všech oblastech zájmových činností a je důležité je citlivě vést. Podstatou úspěchu je, aby vedení bylo nenásilné, nabízené činnosti pestré a přitažlivé a účast na nich je dobrovolná.

Děti tráví volný čas v odlišném prostředí. Například v domovech, ve školách nebo v různých společenských organizacích a institucích. Hodně dětí pobývá ve svých volných chvílích bez dohledu, bohužel i bez zájmu dospělých, a to ve veřejných prostorech na ulici nebo někde venku.

Děti mají během dne plno volného času, proto by měla společnost mít zájem na tom, jak děti svůj volný čas tráví. Z prvního pohledu je zřejmé, že je to starost rodiny. Rodina však nemá čas na výchovu dětí ve volném čase, jelikož nemá dostatek času a chybí jí i potřebné materiální vybavení a odborná kvalifikace. Také nemá rodina možnost sdružovat vrstevníky ve skupinách. Rušení některých institucí pro výchovu mimo vyučování je nedomyšlené a škodlivé. (PÁVKOVÁ a kol., 2002)

1.1 Pedagogika volného času

„Pedagogika volného času je jedním z oborů pedagogiky. Je to tedy společenskovědní obor, věda o výchově ve volném čase, teorie výchovy ve volném čase. Při práci s dětmi a mládeží školního věku se z hlediska školského systému někdy používá také označení výchova mimo vyučování.“ (HÁJEK a kol., 2011, str. 67)

Terminologie volného času prošla od minulého století do současnosti vývojem, ve kterém se objevilo mnoho přístupů.

- Termín výchova mimotřídní zahrnuje aktivitu realizovanou školou, ale je mimo povinnou školní výuku.
- Činnosti konající se mimo školu, např. ve sdružení a zařízení volného času se nazývají výchova mimoškolní.
- Posledním termínem je výchova mimo vyučování, pro kterou je charakteristické rozhodování samotného dítěte a mladého člověka o zúčastnění se aktivity, kdy volný čas není ovlivněn rodinou a je mimo povinné vyučování. (HOFBAUER, 2004)

V současné literatuře se můžeme setkat s těmito pojmy: výchova formální, informální a neformální.

- Pojem formální výchova obsahuje působení škol nebo jiných odborných vzdělávacích zařízení. Konečné vzdělání je potvrzeno náležitým dokladem (např. vysvědčením či osvědčením).
- Neformální výchova začleňuje cílené a strukturované aktivity jedince, jež probíhají mimo vyučování, ve volném čase. Doklad může a nemusí žák dostat. Spadá sem celoživotní výchova a vzdělávání, je brán ohled na dobrovolnost.
- Termín informální výchova zahrnuje učení záměrné, cílené a i zcela nahodilé v běžných životních situacích. (HÁJEK a kol., 2011)

Dnes v pedagogice volného času užíváme i termínu výchovného zhodnocování, ten obsahuje několik oblastí:

Výchova ve volném čase

Patří sem působení, které nespadá do základních biologických potřeb a školních či pracovních povinností. Dobrovolná účast nám umožňuje do výchovného procesu vtahovat děti a mládež, a tak vytváří nové způsoby jejich formulování.

Výchova prostřednictvím aktivit volného času

Jedinec si utváří rysy a působí ve skupině. Aktivity si kladou za cíl osvojit si nové znalosti a dovednosti a zároveň ji překračují například k volbě budoucího povolání či osvojením zdravého způsobu života a hodnot.

Výchova k volnému času

Výchova k volnému času vede k cílevědomému odkrývání a využívání činností a různých způsobů jeho využívání. (HOFBAUER, 2004)

1.2 Různé pohledy na volný čas

Na volný čas můžeme pohlížet z několika pohledů. Z hlediska ekonomického je podstatné, jaké množství finančních prostředků společnost dá do zařízení volného času, a také jakým způsobem se vložené náklady vrátí zpět.

Důležité je sledovat hledisko sociologické a sociálně-psychologické, protože aktivita ve volném čase pomáhá ke zpevnování mezilidských vztahů, zda jsou vztahy kultivovány. Volný čas dětí a mládeže byl mnohokrát oblastí úvah rodičů, pedagogů, psychologů i kriminalistů, sociologů a filosofů.

Sociální prostředí ovlivňuje způsob trávení volného času dětí a mládeže. Silný vliv má hlavně rodina. Rodiče působí na děti pozitivně nebo negativně. Rodiny, které neplní výchovnou funkci, nemají často zájem o to, jak dítě využívá svůj volný čas. Různá výchovná zařízení, školy a další subjekty kompenzují tento nedostatek kvalifikovaným pedagogickým vedením.

V politickém hledisku záleží na státu, jak moc bude zasahovat svými orgány do volného času společnosti, jestli bude během školské soustavy patřit pozornost i zařízením pro ovlivňování volného času.

Hledisko zdravotně-hygienické pozoruje, jak podpořit zdravý tělesný a duševní vývoj člověka. Zdravotníky zajímá harmonogram dne, protože musíme brát ohledy na křivku výkonnosti jedince, na hygienu prostředí i sociálních vztahů a hygiena duševního života. Pokud člověk správně využívá volný čas, tak se to pozitivně projeví na jeho zdravotním stavu.

Pedagogický a psychologický pohled respektuje věkové a individuální zvláštnosti ve volném čase. (PÁVKOVÁ a kol., 2002)

1.3 Volný čas a jeho význam v životě člověka

Nejdříve s volným časem dítěte disponují rodiče. Matka umožňuje dítěti, aby si hrálo s hrou, která ho zaujala a je zároveň i učením. Otec nabízí dítěti pestré činnosti, které odpovídají věku a jeho schopnostem.

Dnešní společnost nabízí zájmovou činnost dětem i mládeži v institucionálním zabezpečení. Tyto instituce se věnují rozvoji zájmů dětí a mládeže. Domy dětí a mládeže, střediska volného času jsou spojené s výchovným systémem a vyhovuje to i odbornému stavu ekonomiky, a i školské politice daného státu.

Během dospívání se v životě jedince upevňují zájmy a potřeby. Dospívající a dospělý člověk si dokáže svůj volný čas naplánovat z hlediska svých životních aspirací. (SPOUSTA, 1998)

„Požadavek pedagogického ovlivňování volného času lze chápat jako nutnost citlivého pedagogického vedení k rozumnému využívání volného času. Pedagog ovlivňuje naplňování volného času nabídkou prostředí, činností, pomůcek, hraček, ale i motivací nebo vlastní aktivitou některé zájmové činnosti. Každému dítěti má být dána příležitost k účelnému naplňování volného času. Toto právo je zakotveno v Úmluvě o právech dítěte.“ (HÁJEK a kol., 2011, str. 79)

Zájmy a záliby člověka někdy dokážou zachránit jedince v obtížných a nešťastných životních situacích. Bylo by dobré vychovat člověka, který umí

hospodařit se svým volným časem, uvědomuje si jeho životní hodnotu, má všestranné zájmy a také jeden dlouhodobý, hluboký zájem. Jedinec by měl být aktivní, schopen vyvinout úsilí a věnovat se činnostem, které mu přináší uspokojení a navazuje v nich další kvalitní vztahy mezi lidmi. (PÁVKOVÁ a kol., 2002)

2 VOLNOČASOVÉ AKTIVITY

Při volbě volnočasových aktivit je důležité brát ohled na individualitu dítěte a nenutit jej zbytečně do něčeho, co dřív dělali jeho předci. V mladším školním věku je nezbytné s dětmi o výběru volnočasových aktivit alespoň diskutovat. U starších žáků je dobré, aby si kroužek vybrali už sami.

Děti, které potřebují ze sebe vydat co nejvíce energie, mohou navštěvovat sportovní kroužek. Zde mají možnost hrát míčové nebo kolektivní hry (např. házenou, ringo, basketball, fotbal).

Jedinci s dobrým sluchem nebo uměleckými vlohami mohou navštěvovat různé útvary zaměřené na hudební a estetické nadání (např. zpěv, hra na hudební nástroj, keramika, výtvarná výchova, dramatická výchova apod.).

Dnešní doba přináší mnoho dalších aktivit. Děti své zájmy tráví v různých institucích, střediscích nebo klubech. (<http://www.nasemimi.cz/clanky-zena-a-rodina/volnocasove-aktivity-deti-45.html>)

Ve volnočasových aktivitách prochází dítě a dospělí určitými fázemi vývoje. Získávají různé osobní zkušenosti, které mohou být příjemné, ale i stresující. Děti, mladí lidé a dospělí se rozvíjí, stabilizují, kultivují, obohacují a jsou směřováni ke kladným cílům.

Nejrychleji se člověk rozvíjí ve sportovních aktivitách. Další oblíbenou aktivitou je domácí a zahraniční turistická mobilita dětí, mládeže a dospělých, která se realizuje v zájmových skupinách vrstevníků, v rodině nebo i individuálně. Nabízí rekreaci, odpočinek, poznávání přírody. Seznamují se s životem jiných zemí. Mohou tady prožít nevhední zážitky a vytváří si mezilidské kontakty. Velký význam této aktivity přináší dětem a mladým lidem.

Mezi populární činnosti patří moderní komunikační prostředky, jako je rozhlas, televize a internet. Díky těmto sdělovacím prostředkům se posluchač dostane do kontaktu s kulturními, sportovními, politickými i dalšími jinými novinkami. Aktivita přináší poznávací výsledky. (HÁJEK a kol., 2011)

Mezi účastníky volnočasových aktivit řadíme děti, mladé lidi různého věku, a také sem patří i dospělí. Tyto dvě skupiny nejsou od sebe nějak děleny, jsou navzájem

propojené, protože jedna vyrůstá z druhé. Postupem času přebírají mladí aktéři roli vedoucího v této oblasti a vedou činnost.

Profesionální pracovník do aktivit zasahuje pouze typickými způsoby, poskytuje účastníkům nové nápady a napomáhá jim je uskutečňovat. Ve volnočasových aktivitách má účastník možnost na smysluplné výchovné a sebevýchovné zhodnocení. (HOFBAER, 2010)

2.1 Volnočasové aktivity a zařízení školy

Škola má za úkol připravit mladou generaci na dobrý vstup do občanského, profesionálního a volnočasového života. Pro děti příslušného věku je povinný základní stupeň, mládež a mladí dospělí navštěvují střední a vyšší stupeň. (HOFBAUER, 2004)

Na dobrovolných volnočasových aktivitách školy je čas pro vývoj individuálních předpokladů frekventantů a jejich zájmového vzdělávání jako soubor jednorázových a pravidelných činností. *„Plní funkci vzdělávací a výchovnou, kulturní a sociálně-preventivní, zdravotní (regenerační a relaxační), oddechovou a kompenzační. Ve spolupráci s rodiči, institucemi volného času a obce rozvíjí a kultivuje zájmy a nadání, sociální vztahy a demokratické občanství.“* Zájmy a nadání dětí a mladých lidí odkrývají právě volnočasové aktivity, buď se rozvíjejí samy, nebo tomuto rozvoji dávají podněty. (HOFBAUER, 2004, str. 66)

Školní družiny a školní kluby řadíme do volnočasových zařízení. Tato zařízení vznikla po druhé světové válce, které mají sloužit jako zařízení výchovy a péče o děti zaměstnaných rodičů. Školní družiny a školní kluby ovlivňují především žáky prvního stupně, následně se volnočasové aktivity žáků přesouvaly spíše do činnosti individuální nebo do institucí volného času mimo školu (například do domů mládeže, základních uměleckých škol, dobrovolných sdružení). (HOUFBAER, 2004)

Školní družiny (ŠD) jsou pro žáky 1. – 5. třídy a školní kluby (ŠK) žákům 6. – 9. třídy. Školní družiny se rozdělují na oddělení a ve skupinách pracují školní kluby. Při obvyklých činnostech se naplňují oddělení a skupiny do 25 dětí. Pokud činnost navštíví více jak 25 dětí, je přidělena další vychovatelka. Školní družina funguje i o prázdninách, ale je možnost provoz přerušit po domluvě se zřizovatelem. (PÁVKOVÁ a kol., 2002)

2.2 Děti a mladí lidé jako účastníci volnočasových aktivit, diferenciac

„Děti a mladí lidé jako účastníci volnočasových aktivit se diferencují do různých hledisek, která se vztahují:

- *k jejich individuální charakteristice, jako je např. věk nebo pohlaví nebo etnická příslušnost,*
- *k jejich začlenění v sociálních skupinách, jako je např. rodina nebo vrstevnická skupina,*
- *k obsahu jejich zájmu aktivit,*
- *k uplatňování rolí a funkcí účastníka volnočasových aktivit, včetně míry participace.“ (HOFBAUER, 2010, str. 70 – 71)*

Hlediska se rozšiřují rozmanitostí obsahů i provedením činnosti, z dítěte pak pomáhá vytvořit subjekt. Dítě by pak mělo jednat odpovědně, správně a znale.

Účastníky volnočasových aktivit lze diferencovat podle několika hledisek:

- **VĚK**
Aktivity v současné době navštěvuje mnoho věkových skupin. Vchází do nich i děti předškolního věku a tím je u nich zaznamenána akcelerace fyzického, sociálního i psychického vývoje. Ve svém věku zvládají náročnější činnosti než kdykoliv v minulosti. Dětem nižšího věku jsou nabídnuty nové podněty, které urychlují jejich rozvoj osobnosti.
- **ZÁJMY A ÚČAST PŘÍSLUŠNÍKŮ OBOU POHLAVÍ**
Mezi chlapci i dívkami zaznamenáváme v dětství mnoho rozdílů. V současné době v dospělém věku lze říci, že některé volnočasové aktivity se vyrovnávají. Některé ženy se dnes věnují některým mužským sportům (vzpírání, box, zápas).

- **ETNICKÁ PŘÍSLUŠNOST ÚČASTNÍKŮ**

Volnočasové aktivity uchovávají kulturní a národní tradice. Udržují vlastní národní či etnickou identitu a současně vedou ke spolupráci s jinými etniky na základě demokratického občanství.

- **CÍLE – POŽADAVKY- NÁROKY**

Během života vstupuje dítě a mladý člověk do široké škály cílů a obsahových a výchovných nároků. Přesto mají problém své cíle splnit, jednají neuváženě a nahodile. Neumějí se svým volným časem správně naložit. Většinou jim chybí vhodná motivace ke společné činnosti. Někdy ani nehledají nebo nenacházejí činnosti vhodné jejich individuální potřebě. Volný čas je pro ně dobou plně otevřenou.

- **SOCIÁLNÍ ROLE**

V průběhu volného času přebírá dítě a mladý člověk na sebe různé sociální role. Vše začíná v rodině, kde vstupuje do aktivit, které postupně poznává, akceptuje a osvojuje si je. Nejvhodnější rozvoj je přiměřený a trvalý, který ho vede k přirozeným a nenásilným způsobem k aktivitě. Nežádoucí je direktivní přístup anebo naopak žádná pozornost ze strany dospělého.

- **MÍRA PARTICIPACE**

Aktivit se účastní lidé různé míry zainteresovanosti. Obvykle někteří ze začátku bývají pouze diváky a posluchači činnosti. Vyvolá-li to v nich nepřetržitý zájem, stanou se z nich pouční diváci a vede je to k větší míře účasti. Pak se stane z diváka nebo z realizátora návrhů inspirátor, organizátor či animátor aktivit svých vrstevníků.

Jedinec ve volnočasových aktivitách vstupuje do nových vztahů, do osobních vztahů a učí se tady komunikovat a spolupracovat s druhými lidmi. (HOFBAUER, 2010)

2.3 Dospělí působící ve volném čase dětí a mládeže

Ve volnočasových aktivitách působí mnoho typů dobrovolných a profesionálních pracovníků. Pro nás jsou nejznámější tato tradiční pojmenování:

- **Účastník volnočasové aktivity**, je označení pro děti, mladé lidi a dospělé. Mají společnou základní charakteristiku založenou na dobrovolné účasti.
- **Pracovník volného času**, je člověk, který zde působí profesionálně.
- **Organizátor** je člověk, který klade zřetel na organizování.
- **S vedoucím** se setkáme např. v oddílu sdružení dětí a mládeže, v zájmovém kroužku, v souboru apod.
- **Vůdce v první polovině 20. stol. se dostalo toto pojmenování do pozadí.**
- **Vychovatel** je časté označení a významově různorodé. Jsou to profesionální pracovníci zařízení volného času (školní družiny, školní kluby, domov mládeže). Označení se užívá i u pracovníků v nápravném zařízení. (HÁJEK a kol., 2011)

V současnosti se v evropských zemích uplatňují nová označení pro roli dospělého ve volném čase dětí a mládeže. U nás se zatím některá z nich moc neprosadila:

- **Formátor** je školitel, který dále vzdělává dobrovolné a profesionální pracovníky v této oblasti.
- **Facilitátor** (angl. Facilitator, franc. facilitateur ve významu pomocník i animátor), je ten, kdo oživuje, ulehčuje komunikaci.
- **Multiplikátor** (franc. multiplicateur – násobitel), ten, kdo své zkušenosti přenáší na další pracovníky volného času.
- **Mediátor** je prostředník informací. (HOFBAUER, 2010)
- **Streetwork**, u nás se můžeme setkat s označením sociální asistent. Pracovník se zaměřuje na jednotlivce, ale i skupiny s nežádoucím chováním. Nabízí sociální pomoc. Vyhledává děti a mladistvé, kteří si hrají na ulici bez dozoru a svůj volný čas netráví smysluplně.

- **Animátor** (angl. animator, franc. animatuer). „Klíčový a perspektivní typ volnočasového pracovníka. Je chápán také jako osoba, která odpovídá za aktivity kulturního střediska, uvádí divadlo, rozhlasové či televizní vysílání nebo je technikem filmové animované činnosti.“(HÁJEK a kol., 2011, str. 36 -39)

3 ZAŘÍZENÍ PRO VÝCHOVU MIMO VYUČOVÁNÍ

Kulturní zařízení se podílejí na výchově dětí a mládeže, která se soustředí na výchovu a vzdělávání a na utváření kulturních hodnot. Patří k nim kina, divadla, galerie, knihovny, planetária, botanické a zoologické zahrady apod.

Společenské organizace přiměřenými metodami zajišťují pracovní, filozofický, morální, ekonomický, politický, vědecký, právní, estetický a tělesný rozvoj svých účastníků. (STODŮLKOVÁ, ZAPLETALOVÁ, 2011)

V institucích, sdruženích a v různém zařízení probíhá výchova ve volném čase. Organizace mají za úkol definovat cíl působení, schopnost spolupráce s jinými odborníky, dobu a místo konání s dětmi. (HÁJEK a kol., 2003)

V této kapitole nabízíme pouze nástin zařízení pro výchovu mimo vyučování. Větší pozornost bude věnována školní družině v další kapitole.

Rozdíl práce mezi školským zařízením (výchovy mimo vyučování, zájmového vzdělání) od procesu vzdělávacího ve škole:

- Školní docházka je povinná, kdežto účast v zařízení mimo vyučování je dobrovolná a je to samostatné rozhodnutí jedince. Zařízení nevydává žádná vysvědčení a osvědčení. Do zařízení jedince nepřijímáme podle správního řízení.
- Zájmová činnost nemá závazné normy, stanovené pro školní vzdělávání. Je zde více času pro individuální přístup a vlastní tempo činnosti, proto nejsou stanoveny vzdělávací standardy.
- Více možností využití rozmanitých forem a metod práce, díky časové volnosti.
- Činnosti lze aplikovat v rozmanitých prostorech, které jsou pak dynamičtější, snadno měnitelné a podporují tvořivost.

Zařízení jsou součástí vzdělávací soustavy, jsou zapsána v rejstříku škol a školských zařízení a tvoří si vlastní školní vzdělávací program. (HÁJEK a kol., 2011)

3.1 Školní družiny, školní kluby a školská výchovná, ubytovací zařízení

Školní družiny jsou školská zařízení, která jsou nejvíce využívána ve volném čase. Tato zařízení fungují ve dnech vyučování a je tzv. mezistupeň mezi školou a odchodem domů. Družina se liší od školního vyučování tím, že má svá specifika a především plní sociální funkci, dětem nabízí odpočinek, relaxaci a zájmovou činnost. Spolupracuje i s dalšími subjekty, které nabízí další činnosti mimo vyučování (např. zájmové kroužky školy, zájmové útvary dětí a mládeže, schůzky dětských organizací, výuka v základních uměleckých školách). (HÁJEK a kol., 2003)

Školní kluby navštěvují žáci druhého stupně základních škol či žáci víceletých gymnázií do 9. ročníku. Školní družiny a školní kluby na základních školách působí jako organizační jednotka a mohou navzájem i spolupracovat. Kluby nabízí zájmové aktivity pomocí kroužků, příležitostné akce a spontánní činnosti. Do ŠK se mohou žáci přihlásit k pravidelné docházce nebo jen na vybrané zájmové kroužky. Občas sem mohou být zařazeni i děti z nižších ročníků. (HÁJEK a kol., 2011)

Školská výchovná a ubytovací zařízení

„Tato zařízení zajišťují žákům a studentům vzdělávání, sportovní a další zájmové činnosti v době mimo vyučování, celodenní výchovu, stravování a ubytování. Jsou to domovy mládeže, internáty a školy v přírodě.“ (HÁJEK a kol., 2011, str. 150)

Domovy mládeže (zkratka DM) jsou zařízení školská, která poskytují studentům středních či vyšších odborných škol způsobilé výchovné působení, ubytování a stravování. Existují DM při středních školách nebo jsou samostatné a poskytují službu více školám. Provoz mají během školního roku o víkendech, jen pokud to škola vyžaduje, navštěvují-li DM žáci, kteří nespádají do spádových oblastí neboli z důvodů praxe, která může probíhat o víkendu. (PÁVKOVÁ a kol., 2002)

Žáci jsou rozděleni do skupin a má je na starosti vychovatelka. Pokud jsou ve skupině žáci a studenti, tak se počet pohybuje mezi 20 – 30 jedinci, je-li skupina složená jenom ze studentů VŠ, počet je 40 -50. V denním režimu je zahrnuta i příprava na vyučování, která je pojmenována jako doba studijního klidu. Vychovatelka má za úkol v době přípravy zajistit klid na učení, popřípadě může žáky vyzkoušet ze sešitu nebo z učebnice. Je-li vychovatelka znalá v předmětech, tak žákům látku vysvětlí nebo pomohou ostatní spolužáci.

Internát je ubytovací zařízení pro děti a žáky se zdravotním postižením, které navazuje na činnost škol pro ně zřízených. (HÁJEK a kol., 2011)

3.2 Školská zařízení pro ústavní a ochranou výchovu

„Mezi tato zařízení patří diagnostické ústavy, dětské domovy, dětské domovy se školou a výchovné ústavy.

Ústavní výchova je nařízená soudem, pokud rodina neplní své funkce a vývoj dítěte je ohrožen. Ochranná výchova je soudem ukládána pro závažné poruchy chování. Předběžné opatření působí okamžitě, pokud se dítě ocitne bez náležité péče nebo je vážně ohroženo.“ (HÁJEK a kol., 2011, str. 151)

Diagnostické ústavy mají za úkol na základě stanovené diagnózy vybrat vhodné umístění pro dítě do dětského domova, dětského domova se školou či do výchovného ústavu nebo do rodiny. Dítě pobývá v diagnostickém ústavu osm týdnů. Ve výchovné skupině je 4-6 dětí.

Dětské domovy jsou zařízení pro holky a kluky ve věku od 3 do 18 let, nejdéle do 26 let, je-li potřeba z důvodů dokončení studií. Do dětských domovů se umísťují děti z nejrůznějších důvodů, například z důvodů závažného onemocnění rodičů, jsou zde i osiřelé děti, děti z nefunkčních rodin, u kterých ještě nedošlo k závažným poruchám chování, nebo tu jsou děti, které nemohou být osvojeny či svěřeny do pěstounské péče.

Dětské domovy se školou zajišťují péči dětem školního věku od 6 let do ukončení základního vzdělání. Žijí v rodinné skupince po 5 -8 dětech. Jsou sem zařazovány děti s výchovnými problémy, s mentálním postižením, s duševní chorobou. Tyto děti potřebují výchovně-léčebnou péči, proto jsou vzdělávány přímo ve škole v dětském domově.

Výchovné ústavy se starají o děti starší 15 let se závažnými poruchami chování, může sem být zařazeno i problémové dítě starší 12 let. Zaměstnanci mají vysokoškolskou přípravu, protože práce v zařízení není snadná. Instituce výchovných ústavů jsou oproti jiným zařízením uzavřené. Často se vyskytují společně se základními školami, speciálními školami, odbornými učiteli či se středními odbornými učiteli nebo se střední školou. (PÁVKOVÁ a kol., 2002)

V zařízeních pro ústavní a ochrannou výchovu pracují pedagogové hlavně v době mimo vyučování. Mezi hlavní činnosti patří odpočinek, rekreace, přiměřená zábava a důležité je i rozvíjet zájmy. Ve větší míře je věnována i pozornost přípravě na vyučování. Samozřejmě pedagogové kladou nároky i na sebeobslužné návyky, dodržování osobní hygieny, péči o osobní věci, osvojování dovedností nezbytných pro samostatný život. Bohužel tato zařízení nedovedou úplně nahradit rodinné prostředí, přesto se snaží přizpůsobit rodinné výchově. (HÁJEK a kol., 2011)

3.3 Sdružení pro děti a mládež ve volném čase

V dnešním národním a mezinárodním měřítku je věnována větší pozornost sdružování dětí a mládeže z toho důvodu, že upadá zájem mladých lidí o jakékoliv členství či pravidelnou činnost. Účastníci se nechtějí stávat tradičními členy organizace, upřednostňují vyjadřování svých názorů a postojů, praktické jednání při náhodných a nárazových činnostech. (PÁVKOVÁ a kol., 2002)

Junák má vést děti a mladé lidi k mravní, duchovní a k tělesné zdatnosti a dalším úkolem je, naučit je plnit povinnosti k bližnímu, společnosti, vlasti, přátelství mezi národy. Příslušníci jsou vedeni ke vztahu k přírodě, ke sportu, ke kultuře, k sebekázni, ke kamarádství apod. Malou skupinu mezi 5 -10 členy vede dospívající osoba.

Pionýr je druhým největším sdružením dětí a mládeže, který vznikl po druhé světové válce. Zaměřuje se na uspokojování potřeb a zájmů svých členů. Činnost je pravidelná a pestrá, skupiny jsou věkově rozmanité.

Sokol, tělovýchovné sdružení dospělých, má nejdelší tradici a je nejdelší členskou základnou od druhé poloviny 19. století.

YMCA patří mezi nejstarší a nejrozšířenější sdružení dětí a mládeže. Jsou zde promítány prvky náboženství a soustředí se na spolupráci mezi rodiči včetně jejich společných aktivit s dětmi. (HOFBAUER, 2004)

Česká tábornická unie svazuje děti, mládež a dospělé na základě společného zájmu. Jejich hlavní činností je trampské hnutí.

Duhu mohou navštěvovat jedinci, ale i skupiny, i když jsou členi jiných organizací. Základní náplní je uskutečnění programů především pro děti a mládež.

Samozřejmě se mohou zapojovat další generační skupiny. Aktivity jsou zaměřené na herní činnosti, psychologické hry a recesi.

Hnutí brontosaurus je orientováno na ochranu a tvorbu životního prostředí. Sdružení je určeno pro děti a mládež.

Občanské sdružení pracující s mládeží. Sdružení se mohou ucházet o granty finančně podporující jejich konkrétní aktivity, projekty vypisuje MŠMT ČR každým rokem na podporu a ochranu mládeže.

Organizace církví a náboženských společností má činnost katecheze a zaměřují se např. na katolickou kongregaci (náboženské společenství) řádu salesiánů Dona Boska. Don Bosco byl průkopníkem sociální pedagogiky, hodně se věnoval zanedbaným chlapcům v Turíně. (PÁVKOVÁ a kol., 2002)

4 ŠKOLNÍ DRUŽINA

Školní družiny navazují na výchovně vzdělávací aktivity škol. Díky výchovné činnosti ve školní družině žáci využívají volný čas hodnotným způsobem. (STODŮLKOVÁ, ZAPLETALOVÁ, 2011)

„Pro funkční činnost školní družiny a zvládnutí jejich úkolů jsou stanoveny podmínky:

- 1. Personální (vychovatelka jako odborně vzdělaná osobnost s velkou dávkou empatie, chutí s dětmi pracovat)*
- 2. Materiální (účelově vybavené prostory kluboven a heren, možnost využívání tělocvičen a sportovišť)*
- 3. Řídící a kontrolní, pro plnění této podmínky má školní družina oporu v právním vymezení své činnosti i v ustanoveních vztahujících se k činnosti s dětmi.“ (HÁJEK a kol., 2003, str. 12)*

Školní družina má tyto základní formy činnosti: pravidelnou, příležitostnou a spontánní. Pravidelná činnost zahrnuje každodenní činnost s žáky v odděleních ŠD přihlášených k pravidelné docházce. Příležitostnou formu vzdělávání mohou navštívit i ostatní děti nepřihlášené do školní družiny, aktivita je nabídnuta i širší veřejnosti. Spontánní aktivity jsou hry, které vznikají samovolně. Vychovatel hry pouze nabízí, činnost vzniká samovolně. Jsou to především neorganizované hry v ranní družině před odchodem na vyučování či hry v koncové družině před odchodem domů. (HÁJEK a kol., 2011)

Den dítěte se dá rozdělit na tři části, na dobu pracovní (čas strávený ve školní lavici a doba přípravy na vyučování), mimopracovní (část dne, ve které si jedinec nabere další novou sílu a nezbytné životní potřeby jako je jídlo, spánek, hygiena a u dítěte navíc doba, kdy je objektem sociálních služeb), a na dobu volného času (to je doba, kdy si jedinec vybírá aktivitu podle svého zájmu). Žák přihlášený ve školní družině tráví dobu mimopracovní a dobu volného času. Družina je využívána především

ze sociálních důvodů, dítě je zde pod dozorem po školním vyučování a před odchodem domů. (HÁJEK a kol., 2003)

4.1 Zájmová činnost ve ŠD

Školní družiny plní výchovnou, zdravotní a sociální funkci. Sociální funkci plní z toho důvodu, protože v době, kdy jsou rodiče v práci, tak zařízení zajišťuje bezpečnost dětí a sociální péči. Obzvlášť u dětí mladšího školního věku je v zájmové činnosti nabídnut hlavně pohyb.

Dětem mladšího věku je dobré nabízet aktivity, které by měly být pestré. Činnosti a prostředí je důležité měnit. V zájmové činnosti nabízíme obecné oblasti, jelikož se pak děti dovedou orientovat v základních okruzích.

Školní kluby navštěvují děti středního věku, to jsou žáci druhého stupně základní školy. Školní kluby se vyskytují jen zřídka, ruší se. Aktivita je zde založena na dobrovolnosti a sociální funkce upadá.

Zájmová činnost ve školním klubu je realizována pravidelně, to znamená, že kroužek je stálý a navštěvují ho stejní zájemci. Příležitostná zájmová činnost je pouze nárazová, je nepravidelná. (HRADEČNÁ a kol., 1995)

Činnosti ve školní družině

Naše společnost si myslí, že škola má za úkol vyučovat a předávat dětem vědomosti a znalosti. Vychovatelé a učitelé se stále utvrzují, že musí formovat i oblast sociálních dovedností. Žáci se chovají často agresivně. Učitelé a vychovatelé se setkávají s žáky, kteří jsou slabší. Tito žáci jsou ve vrstevnické skupině izolovaní.

Pedagogům zabírá mnoho času řešení konfliktů mezi žáky. V dnešní době školní družina vede žáky k sociálním dovednostem. Není tu hodnocen výkon žáka, ale jeho chování a vztahy k vrstevníkům. (HÁJEK a kol., 2003)

„Žáci by měli být vedeni k osvojování sociálních dovedností, ke kterým patří i sociální kompetence:

- schopnost vyjádření odlišného názoru, než jaký je zastáván vrstevníky, rodiči nebo učiteli;
- schopnost požádat o jakoukoliv laskavost osoby v sociálním okolí;
- schopnost zahájit rozhovor s druhým spolužákem nebo dospělým;
- schopnost odmítnout návrh, se kterým dítě nesouhlasí;
- schopnost pozvat vrstevníka k účasti na nějaké činnosti nebo hře;
- schopnost pochválit druhého;
- schopnost přijmout pochvalu;
- schopnost požádat o pomoc při řešení určitého problému;
- schopnost odolat tlaku vrstevníků a chovat se nevhodným způsobem.“
(HÁJEK a kol., 2003, str. 86)

Existuje několik důvodů, proč všechny děti nemají osvojené vhodné způsoby sociálních dovedností. Prvním důvodem je, že dítě nechápe nebo neví, co to vlastně to správné či vhodné chování je. Další problém může být ten, že dítě má třeba určité znalosti, ale má nedostatek předchozích sociálních zkušeností. Také mohou být některé projevy sociálního chování oslabeny dočasným citovým stavem dítěte. (HÁJEK a kol, 2003)

Pohybové a tělovýchovné aktivity ve školní družině

Pohyb dětí vede k psychické odolnosti a k dobré tělesné zdatnosti. Pohybové aktivity jsou významné především ze zdravotního pohledu. Podle podmínek zařízení je možné docházet s žáky bruslit, plavat, lyžovat, sáňkovat. Mezi oblíbené sporty patří florbal, squash, lakros, frisbee, atletika a gymnastika. Spadají sem tedy pohybové hry, sportovní hry, hry ve vodě, soutěže, turistika, hudebně-pohybové činnosti, cvičení s náradím (kladina, hrazda, kruhy) a cvičení s náčiním (míče, šátky, tyče, kuželky). (STODŮLKOVÁ, ZAPLETALOVÁ, 2011)

Dále do pohybových a tělesných aktivit patří chůze, běh, protahovací cvičení nebo napodobování pohybu, manipulace s míčem (koulení, házení, kopání) a práce

s jiným náčiním. Patří sem i znalost pravidel pohybových her, dokázat spolupracovat ve skupině a dodržovat zásady soupeření.

Dnešní pohybové aktivity umožňují zapojení všech dětí, hlavně těch, které jsou fyzicky méně zdatné. Vychovatelé jsou při hrách spíše moderátory, režiséry a především staršími kamarády, kteří jim moudře radí.

V ranní družině je vhodné nabízet hry a cvičení směřující k pohodové atmosféře. Není dobré děti přetěžovat, pouze formou protažení a relaxace „nastartovat“ organismus žáka do nového dne.

V odpolední družině jsou pohybové činnosti zařazovány po odpočinku. Je mnoho způsobů pohybových aktivit. Hry se dají hrát se dvěma dětmi až po velký počet ve skupině. Mohou být řízené vychovatelkou nebo si je mohou děti hrát volně v prostoru. (HÁJEK a kol., 2003)

Využití výtvarné výchovy ve školní družině

Ve výtvarné činnosti děti ukazují svoji tvořivost, která zároveň vede k osobitému vyjádření se. Výtvarné sebevyjádření je přizpůsobeno zájmům dítěte, to klade velký nárok na psychologický a motivační přístup pedagoga.

Ve výtvarné výchově je bráno experimentování jako hlavní forma a metoda. Podobné činnosti tohoto typu jsou poutavé, jelikož vyjádřit se a hledat nové prvky je pro většinu dětí vnitřním uspokojením. Postupně od hravých činností vytvářejí vlastní dekorativní postupy z oblasti barvy tvaru, struktury, tvaru apod.

Nejraději výtvarně ztvárňují přírodu, věci a tematické kreslení. Při tematických pracích si rozvíjejí tvořivost a představivost. Náměty ovlivňují osobité poznání a prožívání.

V hodnocení je kromě výsledku důležitý i zájem o práci, soustředěnost, schopnost práce ve skupině, radost a zaujetí. Spadají do toho i pocity a dojmy dětí. (HÁJEK a kol., 2003)

Rukodělné činnosti ve školní družině

V mladším školním věku dochází v rukodělných činnostech k rozvoji jemné motoriky dítěte. Při této aktivitě se dítě naučí soustředit se na práci a dodělat ji dokonce. Dále se tím u dětí rozvíjí tvořivost, trpělivost, přesnost, pečlivost, estetické cítění apod.

Dítě se učí pracovním návykům (správné držení nástroje při práci, šetření s materiálem, dodržování bezpečnosti, uklidit si po sobě atd.) a získávají praktické zkušenosti a dovednosti.

Seznámí se různými druhy materiálu, naučí se pracovat podle postupu, vybírají vhodné kombinace. Děti pracují ve skupinách, tudíž je potřeba věnovat pozornost výchově vzájemné spolupráce. (HÁJEK a kol., 2003)

Hudba a tanec

Do hudební činnosti jsou ve školní družině zařazovány sborové a sólové zpěvy, taneční hry, cvičení na hudbu, poslech hudby, hudebně pohybové hry.

Pokud posloucháme nějakou hudbu, je dobré vyhradit na ni chvíli, aby byla dobře vnímána. Děti rády poslouchají hudbu, často si ji samy od sebe pouští. Hudbu si pouští z různých nosičů (mp3, mp4, wolkman, počítač, rádio apod.)

K hudbě můžeme i tancovat. Žáci si rozvíjejí rytmus a tempo. Při tanečním projevu zaznamenáme, jak děti hudbu cítí, vnímají a prožívají. Děti vedeme k tomu, že hudba je součástí života.

Ve školní družině zařazujeme zpěv v jakékoliv situaci, například v ranní družině před odchodem na vyučování či při čekání na oběd nebo na vycházce.

Lákavé jsou pro děti i hudební nástroje. Nejvíce se využívají rytmické nástroje Carla Orffa (bubínky, triangly, hůlky, prstové činelky, dřevěné bloky, drhla, metalofony, zvonkohry, xylofony). Nástroje můžeme tedy využít jako doprovod k písničkám nebo vychovatelka pomocí nich doprovází různá cvičení. Děti si vytvářejí svoje melodie, tím je vedeme k tvořivosti a k rozvoji sluchu.

S malými dětmi zpíváme jednoduché lidové a umělé písně. U velkých dětí se též nevyhýbáme lidovým písním. Zpívat lze i podle témat: masopust, vynášení smrtky, posvícení, Vánoce, jarní písně, velikonoční. Můžeme zařadit i básničky a přidat kostýmy, vznikne nám tak dramatický útvar. Činnosti by měly děti dělat pro potěšení

a ne jen vystoupení. Vychovatelky probouzejí a posilují zájem o hudbu. (HÁJEK a kol., 2003)

Literárně-dramatická činnost

Děti se naučí veřejně vystupovat, rozvíjí si komunikativní dovednosti, představivost a tvořivost. Paní vychovatelka vede děti k celoroční činnosti a na konci roku zahrají pohádku veřejnosti. K úspěšnému vedení divadelní činnosti záleží na osobnosti vychovatelky. Tolerance, citlivost a empatie, pohotovost, přirozená autorita a tvořivost patří mezi nejdůležitější vlastnosti vychovatelky v literárně-dramatické činnosti. (HÁJEK a kol., 2003)

Přírodovědné a vlastivědné činnosti

Obě dvě činnosti probíhají ve školních družinách většinou v rámci pobytu venku. Činnost probíhá formou exkurzí, prohlídek nebo vycházek. Sběr přírodnin poslouží pro různé výstavky, herbáře, či pro výzdobu chodeb školních budov.

Lze pracovat i s naučnou literaturou, tedy práce s encyklopediemi, slovníky, atlasy a s jinými podobnými knihami. S naučnou literaturou můžeme pracovat venku, ale i v místnosti. Činnost zařazujeme do odpočinkových, rekreačních a zájmových aktivit. Děti se i tím připravují na vyučování. (HÁJEK a kol., 2003)

Výpočetní technika ve školní družině

Žáci hrají hry na počítači, hra slouží k opakování látky probrané ve škole. Vybíráme programy (hry), které rozvíjí tvůrčí schopnosti, připravují žáka na výuku, vyžaduje kontakt s vychovatelkou a podporuje spolupráci alespoň dvou žáků. (HÁJEK a kol., 2003)

5 ZÁJMOVÁ ČINNOST

Zájmové činnosti ve volném čase dětí jsou cílevědomé aktivity směřující na uspokojení a rozvíjení individuálních potřeb, zájmů a schopností. Ovlivňují nejen rozvoj osobnosti, ale působí i na správnou společenskou orientaci.

Zájmy jsou dětmi vyžadovány a rozvíjejí se pomocí potřeb, tím dochází k uspokojování a zároveň působí na jejich charakter. Pomocí zájmů dochází u dětí i k usměrňování pravidel ve společnosti v souhlasu s dispozicemi jednotlivců.

Zájmy, které člověka upoutávají po stránce citové a poznávací, lze charakterizovat jako snahu dalšího zabývání se činnostmi a předměty. Lidé se ke svým zájmům stále vracejí a navštěvují je pravidelně, jelikož jim přikládají zvláštní hodnotu. Cíle je dosahováno klidným emocionálním naladěním a uspokojením. Zájmy vedou osobnost k aktivitě a motivují, vedou ji určitým směrem.

Zájmové aktivity si vybíráme na základě nějakého vztahu, kterému přikládáme určitý význam. Díky zájmu toužíme po jeho poznání, zvládnutí ho a vzbuzuje v nás pevné citové prožívání činnosti. V pravidelném setkání si prohlubujeme a rozšiřujeme poznatky, dovednosti a schopnosti, které odpovídají vnějším podmínkám a vnitřním předpokladům.

Činnosti můžeme dělit podle úrovně na aktivní a receptivní. Aktivní činnost je taková činnost, kde jedinec je schopný vyvíjet nějaké hodnoty a aktivně se zaobírá předmětem zájmu. Kdežto u zájmu receptivního pouze předmět vnímá. Činnosti lze prolínat či doplňovat.

U zájmu lze rozlišovat intenzitu hlubokou a povrchní. Úsilí, které jedinec vynakládá na uspokojení, nazýváme hloubkou. Hluboké zájmy vlivně jedince ovlivňují a působí na něj, rozvíjí se, zdokonaluje se a emocionálně obohacuje život.

Na zájmové aktivity můžeme pohlížet z hlediska času, které se dělí na krátkodobé, přechodné a dočasné zájmy. Záleží na vývoji jedince a jeho zrání, podle toho je pak stanovena intenzita a délka zájmu.

Z pohledu společenských norem používáme pojmy žádoucí a nežádoucí zájmy. Žádoucí zájmy rozvíjí osobnost, talent, správný životní styl a nežádoucí zájmy vedou

k nežádoucímu patologickému chování. Převýchova narušených jedinců je náročnější a dražší, nežli efektivní výchova v žádoucím směru.

Podle obsahu dělíme činnosti na společenskovední; pracovně-technické; přírodovědně-ekologické; tělovýchovné, sportovní a turistické. Dnes často děti upoutává činnost výpočetní techniky. Existují zájmové oblasti, které nelze nikam zařadit. Zájem dítěte je proměnlivý, proto některé zájmové činnosti navštěvuje malý počet uchazečů.

Zájmová činnost společenskovední vede ke kultuře, k historii. Upevňuje vztah k naší zemi, k mateřskému jazyku a k tradicím národa.

Zájmová činnost pracovně – technická pomáhá k zlepšování ručních prací, k získávání další vědomostí v této oblasti a lze si je v praxi vyzkoušet.

Zájmová činnost přírodovědná buduje vztah k přírodě a k její ochraně. Prohlubuje zájem dětí o přírodu živou a neživou, vytváří vztah ke všemu živému. Malé děti si doplňují vědomosti v poznacích o rostlinách, živočichách a o jejich péči. Na vycházkách často sledují krajinu přírody. Seznamují se s významem a způsobem života živočichů. Ve starším věku se činnost konkretizuje na kroužky rybářské, včelařské, myslivecké, pěstitelské apod.

Zájmová činnost estetickovýchovná se soustředí na výtvarnou, dramatickou, literární, hudební, hudebně-pohybovou výchovu.

Zájmová činnost tělovýchovná, sportovní a turistická umožňuje dětem zdokonalit se a zlepšit se ve fyzických zdatnostech a psychické odolnosti. Pro zdravý vývoj jedince je důležitá přiměřená aktivita. Pokud dítě poznává nejrůznější sporty v dětství, tak napomáhá k tomu, že se v dospělosti stane pro člověka nezbytnou potřebou. Turistika je vhodná aktivita, která se uskutečňuje v přírodě. Této činnosti se přikládá zvláštní pozornost. Jsou činnosti, které lze vykonávat za pomoci se zájmovými a sportovními organizacemi nebo s občanskými sdruženími. (PÁVKOVÁ a kol., 2002)

5.1 Organizační formy zájmových činností

Zájmová činnost může být pravidelná, to je činnost zájmových útvarů, nebo příležitostná, do které spadají exkurze, besedy, vycházky, expedice, soutěže, olympiády apod. Zájmové útvary nabízí především skupinovou činnost, jako jsou například kroužky, kluby apod. Také je dětem nabídnuté individuální uspokojení a to především ve střediscích pro volný čas dětí a mládeže. Další možností je hromadná činnost, což jsou různé slavnosti, sportovní akce nebo masové festivaly.

Organizační činnosti se odvíjejí od charakteru a poslání jednotlivých organizací. Lze je dělit na organizované a spontánní činnosti. Organizované činnosti jsou takové, které vede přímo pedagog a ve spontánní činnosti pedagog pouze nabízí podmínky a prostředí. Aktivitu pedagog sleduje a zasahuje pouze při ohrožení zdraví a bezpečnosti. (HÁJEK a kol., 2011)

Práce v zájmovém útvaru se liší od vzdělávacího procesu ve škole tím, že je činnost dobrovolná a relativně se sám pro vybranou činnost rozhodne. Činnost vedou podle vlastního tempa a je více času na individuální přístup, nejsou vázáni normami. Aktivitu lze realizovat v různých prostorách, proto mohou být činnosti dynamičtější a více podporují tvořivost.

Každé dítě v zájmovém útvaru se liší sociálními zkušenostmi, má různorodé poznatky a i dovednosti v oblasti. Útvar mu nabízí seberealizaci a spolupráci s ostatními členy. V hodnocení je vhodné, aby vedoucí ocenil postup a snahu. Hodnocení má být kladné a nesrážet sebevědomí dítěte.

Vedoucí v zájmové činnosti má za úkol vysvětlovat a ukazovat činnost, radit a motivovat. Navodit vhodnou atmosféru a uspokojit potřeby členů. Řešit konflikty, problémy dětí a pomoci jim ulehčit vzájemné kontakty. (PÁVKOVÁ a kol., 2002)

5.2 Struktura schůzky zájmového útvaru

Schůzku lze naplánovat do těchto částí: zahájení schůzky, vytvoření společné atmosféry, motivace činnosti, vlastní činnost, hodnocení, závěr schůzky.

V zahajovací části schůzky udělá vedoucí docházku. Účastníci jsou na prezentace zvyklé ze školy, proto jsou soustředění a v tichosti. Někteří dochází do útvaru postupně, podle svých časových možností, proto musí být vedoucí tolerantní.

Dále je důležité vytvořit příjemnou atmosféru, která je důležitá pro úspěšnou činnost. Děti během dne získají plno zážitků a zkušeností, se kterými se chtějí podělit, někdy bývají i neklidné, nesoustředěné nebo roztěkané. Podle situace zvolí vedoucí další činnost k navození společné atmosféry (rozhovor, improvizaci). Tento okamžik není dobré podceňovat, jelikož poté musí vedoucí vyvinout větší úsilí při práci s jedinci.

Ve schůzce nesmí vedoucí zapomenout na motivaci. Pro účastníka je důležité vědět, z jakého důvodu má činnost dělat. Motivaci zvolí přiměřeně k věku, k místním podmínkám, a zda bude v motivaci více citového či rozumového zaměření.

Nejdélší časový úsek zabírá vlastní činnost. Vedoucí má vymyšlený metodický postup a připravené pomůcky. Dává jasné, srozumitelné a stručné pokyny, popřípadě si za pomoci kontrolních otázek ověří, jestli všichni pokynům porozuměli. Dobré je říkat, co dělat, nežli nedělat. Bohužel děti často nevnímají rozdíl mezi pokynem a zákazem. Při každé nové činnosti je potřeba připomenout bezpečnostní pravidla, zápis o poučení napíše vedoucí do pedagogické dokumentace. Cíl je zvolený tak, aby ho mohl dosáhnout každý přítomný účastník. V zájmovém útvaru mají děti prostor pro vyřešení daného úkolu. Na konci schůzky by měly děti vidět výsledek ve své snaze. Při schůzce vedoucí vše kontroluje, řídí, koriguje, podněcuje a hlavně dává pozor na bezpečnost práce.

V hodnocení vedoucí neoceňuje výsledek, ale průběh snažení. Oceňuje především snahu, poukáže na zlepšení anebo poradí další jiné postupy. Někdy dítě narazí na neúspěch při překonávání obtížnějších úkolů. Neúspěch je nutný, ale nemělo by ho dítě zažít příliš brzo a často. Kdyby vedoucí zdůrazňoval výsledek, mohlo by dojít k utvoření nesprávných povahových vlastností. Nežádoucí povahové vlastnosti by pak mohly vést k falešnému sebeuspokojování a k pocitu výjimečnosti.

Členové na konci činnosti uklidí prostor a na závěr může vedoucí zařadit hru. Než děti odejdou domů, tak je vedoucí seznámí s programem dalšího setkání a pokud

bude potřeba, řekne členům o pomůcky, které si přinesou na příště.
(HÁJEK a kol., 2011)

5.3 Zážitek a zážitková pedagogika

Jedinci přináší zájmová aktivita zážitek, ale přesto je možné, že každému účastníku ve stejné činnosti přinese jiný zážitek a utkví mu tak jiná situace.
(HÁJEK a kol., 2011)

„Prožitek pokládáme za emocionálně zbarvenou evidenci minulého, přítomného i očekávaného, je charakteristický svou bezprostředností. Stejně jako prožívání je výrazně závislý na specifikách člověka, který jej prožívá. Proto mohou prožitky působit jen individuálně, bez ohledu na to, zda jsou naplánované. Nikdy nejsou stejné, nenajdeme dvě osoby prožívající totožně, i když situační kontext zůstává stejný. Navozený prožitek se odlišuje od standardních zážitků běžného dne.“
(HÁJEK a kol., 2011, str. 177)

Pro zážitkovou pedagogiku jsou typická všechna podnikání, která dovolí získat zkušenosti přímo a navíc prožívání akce je přirozené. Ve všech volných činnostech je důležitá především radost z aktivity, také pocit naučit se něco nového, ale i pocit kontaktu.

Při pobytu v přírodě se pedagogika zážitku objevuje nejvíce. Zvýší si zde pocit sebedůvěry, získá pocit zodpovědnosti za ostatní, otužuje si skupinovou soudržnost, naučí se spolupracovat, dokáže se vyrovnat s náročnou situací, zvládne problémové úkoly tvořit kreativně.

Zapojením člověka do aktivity se odhalují další jeho fyzické a psychické stránky osobnosti, např. kreativita, iniciativa. Při kontaktu s druhými lidmi, prostředím a sociálním prostředím ukazuje své dispozice. Pokud si člověk akci užil, byl do ní zapojen. (VÁŽENSKÝ, 2001)

6 OSOBNOST PEDAGOGA VOLNÉHO ČASU, VYCHOVATELE

Pedagogickým pracovníkem je ta osoba, která řídí přímou vyučovací, výchovnou nebo speciálně-pedagogickou či pedagogicko-psychologickou činnost. Myslí se tím působení přímo na jedince, který je vychováván a vzděláván.

Mezi pedagogické pracovníky patří: vychovatelé, učitelé, asistenti pedagoga, trenéři, pedagogové volného času, vedoucí pedagogičtí pracovníci, psychologové a i speciální pedagogové. U každé pedagogické profese jsou odlišné nároky. (HÁJEK a kol., 2011)

Učitel, který je kvalifikovaný, má dobrý předpoklad pro to, aby se stal dokonalým pracovníkem. Stává se, že některým učitelům přinášejí aktivity ve volném čase zátěž. Dochází pak k vzájemnému nepochopení. Poté je dobré najít jinou formu vztahu. (VÁŽENSKÝ, 2001)

Ve volném čase dětí a mládeže působí především pedagogové volného času, vychovatelky.

Aby vychovatelka byla ve své práci úspěšná, tak by měla mít kladný vztah k dětem. Dokázat se vcítit a vytvořit příjemnou atmosféru ve třídě. Její chování musí odpovídat společensky uznávaným hodnotám. Umí motivovat děti k činnostem a má organizační schopnosti. S dětmi si hraje a práce s nimi ji přináší radost. Vždy má dobrou náladu a při činnostech děti povzbuzuje a hodnotí je především kladně. Rozvíjí pozitivně osobnost dětí a podporuje jejich sebevědomí. Chodí s dětmi na procházky a sportuje s nimi. (HÁJEK a kol., 2003)

Vychovatel je pro děti zároveň i přítel a prožívá s nimi jejich neúspěchy a úspěchy. Autorita by neměla být postavena na zákazech a příkazech, ale na lásce, kterou dětem dává. Autoritativním je i vychovatel, který má všeobecné znalosti a je schopný se orientovat v jejich zájmech a zároveň je v nějakých aktivitách dobrý. (PÁKOVÁ a kol., 2002)

Pro pedagogy, kteří pracují ve volném čase, jsou žádoucí níže uvedené vlastnosti:

- „*schopnost přizpůsobovat se proměnlivým podmínkám a řešit nečekané situace;*
- *aktivita ,iniciativita, průbojnost, schopnost prosazovat své názory a požadavky;*
- *hravost, radost ze hry;*
- *smysl pro humor;*
- *fyzická zdatnost, dobrý zdravotní stav;*
- *příjemný vzhled a přiměřená úprava zevnějšku;*
- *pochopení pro věkové zvláštnosti i při práci s věkově heterogenními skupinami;*
- *zvládnutí dovedností a technik účinného jednání.“ (HÁJEK a kol., 2011, str. 136)*
- kreativita (objevuje další netradiční postupy při práci)
- přísná laskavost a spravedlivost
- aktivní přístup pedagoga k práci
- dokonalost pedagoga (vychovatel má výborné výsledky ve výchově a vzdělávání dětí, uplatňuje nové poznatky a zkušenosti, nezapomíná na zásadu duševní hygieny, a to u dětí i u sebe)

U pedagogů se může někdy projevit syndrom vyhoření (burnt-out). Objevuje se v náročné životní situaci a má blízko ke stresu. Poznáme ho podle nezájmu k práci. Člověk je vyčerpan duševně i tělesně. Odstraníme ho například odpočinkem, relaxací nebo dalšími jinými způsoby. (STODŮLKOVÁ, ZAPLETALOVÁ, 2011)

Ostatní lidé posuzují pedagogy i vnějším vzhledem:

- Oblečení: nemá bránit vychovatelce při aktivitách, má být pohodlné, ale zároveň vhodné do této profese, protože oblečení utváří první dojem o vychovatelce. Nehty mají být upravené a krátké. Šperky nesmí ohrozit děti.
- Líčení a kosmetika: by měly být decentní a nenápadné.

- Způsob komunikace: vychovatelka na děti nesmí křičet, mluví klidně a sílu hlasu reguluje. Má bohatou slovní zásobu, vyjadřuje se srozumitelně, v řeči dává pauzy. Není vhodné při komunikaci používat zdobněliny, děti nikdy neponižuje a oslovuje je jejich jménem. Dává dětem srozumitelné pokyny, které jsou formulované tak, aby jim děti rozuměly. Při komunikaci s dětmi vychovatelka nezapomíná na oční kontakt.
- Gesta a mimika: doplňují srozumitelnost slovního projevu. (HÁJEK a kol., 2003)

6.1 Specifické zvláštnosti práce pedagogů volného času a vychovatelů

Výchovné oblasti se od sebe liší, na vychovávajícího klade každá oblast jiné specifické potřeby. Na dítě jsou kladeny jiné požadavky doma (rodinná výchova), ve škole (školní vyučování) a v zařízeních ve volném čase (výchova ve volném čase).

Neformální výchova je v rodině, každá rodina má jiný styl výchovy, protože se nepočítá s tím, že by rodiče měli nějaké pedagogické vzdělání. Zde jsou důležité vztahy mezi rodiči a dětmi.

Formální výchova probíhá v rámci vyučování. Autoritu učitele považujeme též do značné míry za formální, ta vyplývá z profesionálního postavení a z osobnostních rysů. Na žáky jsou kladeny povinnosti ze strany školy a učitelů. Učitel je kvalifikovaný, jeho vzdělání musí odpovídat jeho práci.

Dále jako neformální označujeme výchovu ve volném čase. Má rysy obou oblastí, které jsou popsány výše. Výchova ve volném čase má jeden hlavní znak, kterým je dobrovolnost. Neformální autoritu mají pedagogové volného času, imponují jako osobnost a snaží se navnadit jedince k různým činnostem. Samozřejmě i zde platí stejný požadavek odborné a pedagogické kvalifikace. (HÁJEK a kol., 2011)

Pedagogická autorita je závislá na jeho vztahu k účastníkům. Záleží na pedagogovi volného času, jak se prezentuje. Autoritu lze získat, pokud se projevuje vychovatel kultivovaně, zda se dokáže sebekontrolovat, sebevzdělávat a svoji práci dělá svědomitě. Autoritu může pedagog ztratit rychle a nečekaně, např. když zklame představy svých účastníků.

Věk vychovávajících klade na osobnost pedagoga různé požadavky. Mladší děti očekávají od pedagoga, že nabudí příjemnou atmosféru pro jejich zájmové činnosti. Starší děti už mají větší nároky, jsou kritičtí a oceňují znalosti a schopnosti pedagoga, také jeho pozitivní temperamentní vlastnosti, charakter a schopnosti, obzvláště oceňují pravdomluvnost, spravedlnost, upřímnost a fér hru. (SOUSTA, 1997)

Práce pedagoga volného času a vychovatele mají níže uvedené zvláštnosti:

- Obsah výchovy není závazně dán, má jen charakter doporučení a je dán rámcově. Pedagog má pravomoc si obsah stanovit, ale musí tolerovat základní pedagogicko-psychologické požadavky a respektovat přání a potřeby vychovávaných.
- Při volnočasových aktivitách se někdy objevuje i klasifikace, nesetkáváme se s ní často, protože není běžná. Hodnocení jedinců není závazné stejně jako obsah.
- Vychovatel a pedagog volného času se dostává do několika rolí, např. role učitele, přítele, rádce, instruktora, kamaráda nebo náhradního rodiče.
- Pedagog volného času nebo vychovatel pracuje s dětmi převážně v malých skupinách či individuálně. Záleží i na prostředí, ve kterém probíhá výchovný proces, to klade nároky na jeho dovednosti. (HÁJEK a kol., 2011)

7 VYMEZENÍ VÝZKUMNÉHO CÍLE

Empirický průzkum byl zaměřen na zjištění, jak dnešní děti a mládež tráví svůj volný čas.

Vedlejší cíle bakalářské práce byly tyto:

VC č. 1 : Zjistit, co dělají děti a mládež nejvíce ve svém volném čase.

VC č. 2: Zjistit, kde tráví svůj volný čas.

VC č. 3: Zjistit, jestli převažuje sportovní aktivita nad počítačem a sledováním televize.

VC č. 4: Zjistit, kolik hodin věnují kulturní aktivitě.

VC č. 5: Zjistit, jestli dochází do zájmového kroužku a školní družiny rády.

7. 1 Hypotézy

Na základě stanovených cílů byly stanoveny tyto hypotézy:

Hypotéza č. 1: Předpokládáme, že většinu volného času budou děti trávit venku s kamarády.

Hypotéza č. 2: Předpokládáme, že většina mladších dětí bude trávit svůj volný čas na hřišti a starší děti budou spíše venku s kamarády.

Hypotéza č. 3: Předpokládáme, že práce na počítači a sledování TV bude převažovat nad sportovní aktivitou

Hypotéza č. 4: Předpokládáme, že 70 % dětí a mládeže věnuje kulturní aktivitě 2 hodiny týdně.

Hypotéza č. 5: Předpokládáme, že děti docházejí do zájmových kroužků a školních družin či školních klubů rády.

7.2 Výzkumný vzorek a výzkumná metodika

Šetření bylo provedeno písemnou formou na dvou základních školách. Na Základní škole v Čisté a na Základní škole v Kožlanech, obě školy se nacházejí v malé vesničce. Základní školy byly vybrány na základě dřívějších zkušeností autora. Školy nabízejí podobné aktivity ve volném čase, jako jsou zájmové kroužky a možnost navštívení školní družiny. Do těchto škol dochází i přibližně stejný počet žáků. Pro výzkum byly vybrány děti ve věku od 8 do 15 let. V každé škole bylo rozdáno 100 dotazníků. Jelikož jsme rozdali dotazníky i mladším žákům z prvního stupně, dostali dotazníky všichni domů, aby je vyplnili v klidném prostředí a na vyplnění měli dostatek času. Z 200 dotazníků se jich vrátilo 134.

K výzkumnému šetření byl použit anonymní dotazník (viz. příloha A) obsahující 16 otázek. V dotazníku jsou otázky uzavřené, polo uzavřené a otevřené, které nám umožňují získat větší přehled o způsobu trávení volného času dětí a mládeže. V dotazníku jsou zakomponované i škálové otázky, které nám pomůžou zjistit v konkrétních oblastech počet hodin strávených volnočasovou aktivitou. V otázkách byla možnost zatržení více odpovědí. V úvodní části dotazníku jsou respondenti seznámeni s účelem dotazníkového šetření a zároveň jsou požádáni o pravdivé odpovědi.

Rozvrstvení dotazníku je následující:

V otázkách číslo 1 a 2 zjišťujeme identifikační údaje, jako je pohlaví a věk.

Otázky s číslem 3 až 7 nám zjišťují, jak tráví svůj volný čas.

Otázky s číslem 8 až 10 nám zjišťují informace o trávení volného času u počítače a televize.

V otázkách s číslem 11 a 12 zjišťujeme informace o trávení volného času sportem.

V otázkách s číslem 13 a 14 zjišťujeme informace o trávení volného času kulturní aktivitou.

V otázkách s číslem 15 a 16 zjišťujeme, jestli děti a mládež navštěvují mimoškolní zařízení a jestli ho navštěvují rádi.

V závěru je napsané poděkování směřované respondentům.

Získané informace jsou upravené v tabulkách nebo grafech. Sloupcové grafy znázorňují počet respondentů a aktivity, v některých grafech porovnáváme dvě věkové skupiny. Výšečové grafy nám ukazují procentuální zpracování dat. Tabulky ukazují odpověď, počet a procenta.

7.3 Výsledky výzkumu

Pro výzkum byly nejdříve získané základní identifikační údaje respondentů, pohlaví a věk. Rozvrstvení respondentů bylo 8 -15 let. Věkové rozvrstvení bylo nadále rozděleno na dvě skupiny, 8 – 11 let a 12 – 15 let.

Tabulka č. 1 Pohlaví

Odpověď	Počet	%
Dívky	68	51 %
Chlapci	66	49 %

Zdroj: autor práce (vlastní šetření)

Dotazník vyplnilo 134 respondentů, z toho je 68 dívek, to je 51 % a chlapců je 66, což je 49 %. Pohlaví je tedy skoro vyvážené na dvě poloviny. (viz. tabulka č. 1)

Tabulka č. 2 Věk

Odpověď	Počet	%
8 – 11 let	80	60 %
12 – 15 let	54	40 %

Zdroj: autor práce (vlastní šetření)

Z tabulky číslo dvě vidíme, že dotazník vyplnilo 80 dětí ve věku od 8 do 11 let, což je 60 %, kdežto mládež ve věku od 12 do 15 let je pouze 54, tvoří 40 %.

Otázka č. 3: Co si představuješ pod pojmem volný čas?

Otázka byla otevřená, v této otázce se respondenti mohli více rozepsat. Každý si pod pojmem volný čas představuje něco jiného. Většina respondentů ví, že je to čas, který mohou trávit podle sebe, jak chtějí. Několik respondentů odpovědělo jedním nebo dvěma slovy: volno, sport, odpočinek, výlety, zájmy, záliby a koníčky. Jeden respondent odpověděl, že je to čas, kdy je ve škole. Pravděpodobně tázanému škola dělá radost, chodí tam rád a učení mu nečiní žádné potíže. Nejčastější odpovědí je čas trávený s kamarády. V této odpovědi se tázaní shodli 16krát, to je 11,9 %. Práce s počítačem byla shodná u 12 respondentů (tj. 8,9 %). Někteří neodpověděli vůbec, anebo napsali „nevím“. (viz. tabulka č. 3)

Tabulka č. 3 Nejčastější odpovědi respondentů na otázku č. 3 Co si představuješ pod pojmem volný čas?

Odpovědi	Počet	%
Čas s kamarády	16	11,9 %
Práce na počítači	12	8,9 %
Můžu dělat, co chci a co mě baví	9	6,7 %
Sport	8	5,9 %
Odpočinek	7	5,2 %

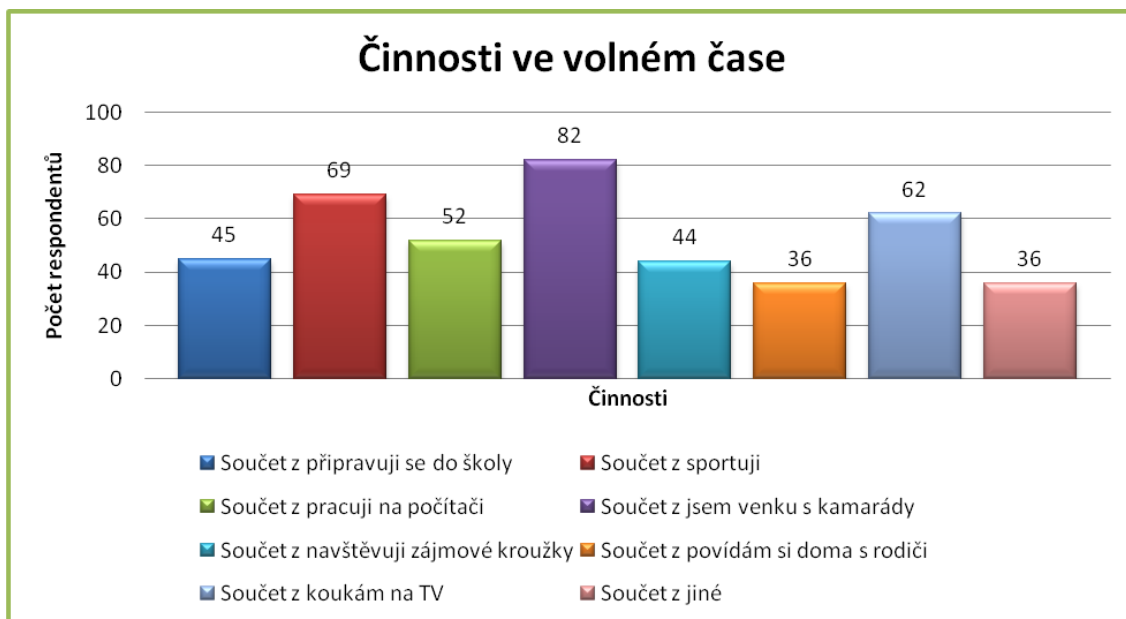
Zdroj: autor práce (vlastní šetření)

Otázka číslo 4: Co děláš nejvíce ve svém volném čase?

V této otázce jsme chtěli zjistit, co jedinci dělají nejvíce ve svém volném čase. Měli možnost zatržení ze sedmi odpovědí, někteří zatrhli více odpovědí. Z grafu č. 1 je jasné, že nejvíce volného času tráví děti a mládež venku s kamarády, odpověď byla zatrhnuta 82krát (tj. 19 %). Sportováním se zabývá 69 respondentů (tj. 16 %) a hned zatím byla zatržena odpověď koukám na TV, která byla zaškrtnuta 62krát (tj. 15 %). Odpověď pracuji na počítači byla zvolena 52krát (tj. 12 %). Do školy se ve volném čase připravuje 45 respondentů (tj. 11 %) a skoro se stejným počtem byla zatržena odpověď navštěvuji zájmové kroužky, tato odpověď byla zvolena 44krát (tj. 10 %). Se stejným počtem byla zatrhnuta odpověď povídám si doma s rodiči a odpověď jiné. Tyto otázky byly zvolené 36krát (tj. 8,5 %).

V odpovědi jiné byla možnost připsat další činnosti, které nebyly v nabídce výběru. Nejčastější odpověď byla hraji si s domácím mazlíčkem (zvířátkem). V této odpovědi se dotazovaní shodli 26krát. Tři jedinci napsali, že si hrají se svým sourozencem. Dvakrát byla shodná odpověď pomáhám doma rodičům. Jedenkrát napsané byly tyto odpovědi: chodím na ryby, jsem na fotbale, tancuji, maluji, jezdím na kole. (viz. graf č. 1)

Graf č. 1 otázka č. 4 Co děláš nejmíce ve svém volném čase?

Zdroj: autor práce (vlastní šetření)

Otázka číslo 5: Kde trávíš svůj volný čas?

V otázce byla možnost zatrhnoutí více než jedné odpovědi, v poslední odpovědi jiné vypisovali respondenti další místa. Z grafu jde přečíst, že děti ve věku od 8 do 11 let tráví svůj volný čas doma s rodiči, tato odpověď byla zvolena 54krát. Kdežto děti od 12 do 15 let tráví svůj volný čas volně venku s kamarády, odpověď byla zatrhnuta 37krát.

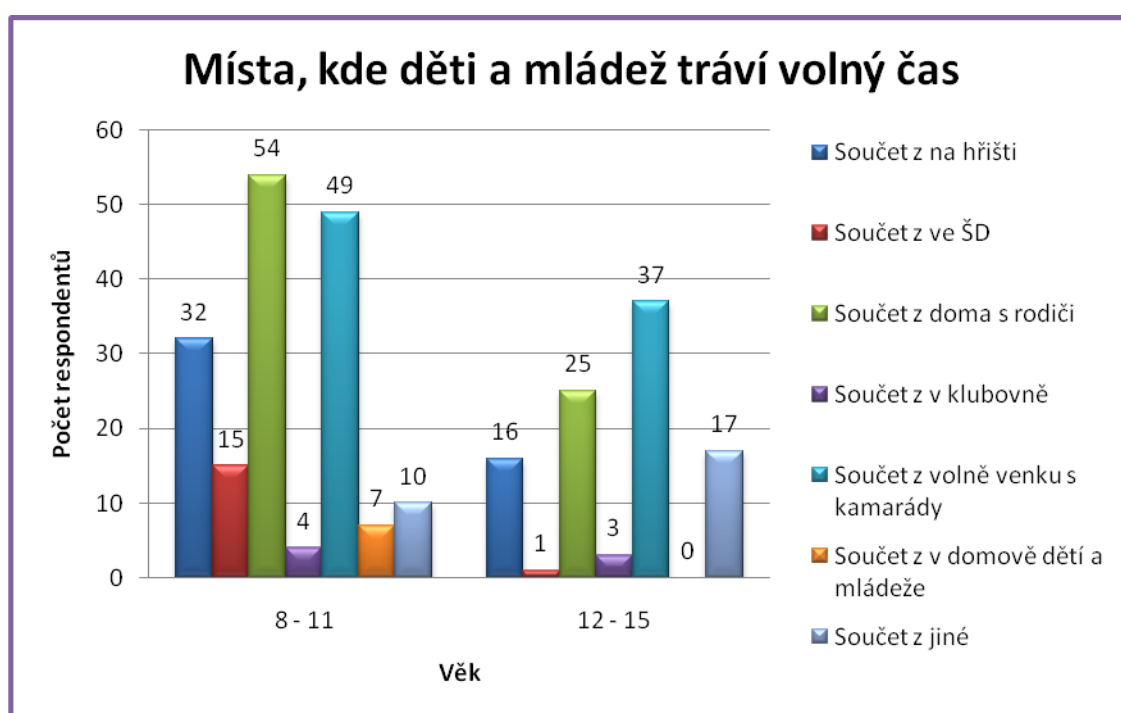
Druhým místem, kde děti od 8 do 11 let tráví volný čas, je pobyt volně venku s kamarády, odpověď byla zatržena 49 respondenty. Děti ve věku od 12 do 15 let zvolily jako druhou nejčastější odpověď doma s rodiči, zvolena byla 25krát.

Starší děti jsou tedy nejmíce ve svém volném čase venku s kamarády, kdežto mladší děti jsou spíše doma s rodiči. Další nejčastěji zvolenou odpovědí u dětí od 8 do 11 let je pobyt na hřišti, zatrhnut byl 32krát. U starších dětí byla 17 respondenty zaškrtnuta odpověď jiné. Hned zatím u dětí ve věku od 12 – 15 let následovala odpověď na hřišti, která byla zaškrtnuta 16krát.

Ve školní družině tráví více času mladší žáci. Odpověď byla zatrhnuta 15krát respondenty ve věku od 8 do 11 let. Stejnou odpověď zaškrtl pouze jeden respondent ve věku od 12 do 15 let.

Nejméně byly zaškrtnuty odpovědi v klubovně, mladší věkovou skupinou byla zvolena 4krát a starší skupinou 3krát a odpověď v domově dětí a mládeže byla zvolena dětmi od 8 do 11 let 7krát a u starších nebyla zvolena ani jedním respondentem, tedy 0krát. (viz. graf č. 2)

Graf č. 2 otázka č. 5 Kde trávíš svůj volný čas?

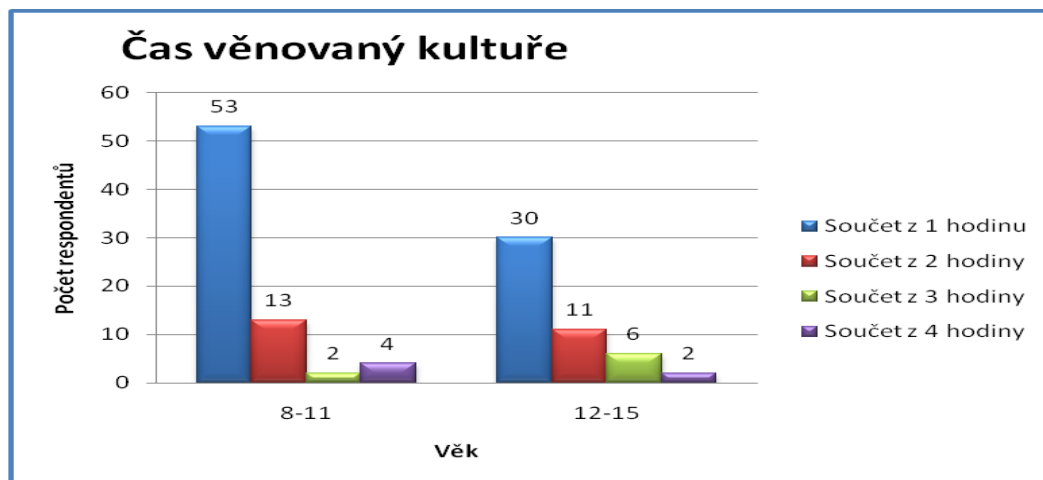

Zdroj: autor práce (vlastní šetření)

Otázka číslo 14: Kolik hodin týdně věnuješ kulturní aktivitě?

Nejčastější odpovědí byla zvolena jedna hodina týdně u obou věkových skupin. 53krát (39,5 %) byla zaškrtnuta u dětí ve věku od 8 do 11 let a 30krát (22,3 %) u starších dětí ve věku od 12 do 15 let. Druhou nejvíce zastoupenou odpovědí jsou 2 hodiny týdně, u dětí od 8 do 11 let je zaškrtnuta 13krát (9,7 %) a u respondentů od 12 – 15 let 11krát (8,2 %). (viz. graf č. 3)

Graf č. 3 otázka č. 14 Kolik hodin týdně věnuješ kulturní aktivitě?

Zdroj: autor práce (vlastní šetření)

Otázka číslo 16: Chodíš do školní družiny nebo školního klubu rád?

Většina respondentů zvolila odpověď ANO, tutu skupino tvořilo 86 %. Pouze 14 % zvolilo odpověď NE. (viz. graf č. 4)

Graf č. 4 otázka č. 16 Chodíš do školní družiny nebo školního klubu rád/a/?

Zdroj: autor práce (vlastní šetření)

Otázka číslo 7: Chodíš do zájmových kroužků rád?

Nejvíce byla zvolena odpověď ANO, tutu možnost zvolilo 90 %. Odpověď NE zaškrtnulo 10 %. To může znamenat, že děti, které zvolily odpověď NE, docházejí

do zájmových kroužků nedobrovolně a na přání rodičů, kteří jim kroužek vybrali. (viz. graf č. 5)

Graf č.5 otázka č. 7 Chodíš do zájmových kroužků rád/a/?

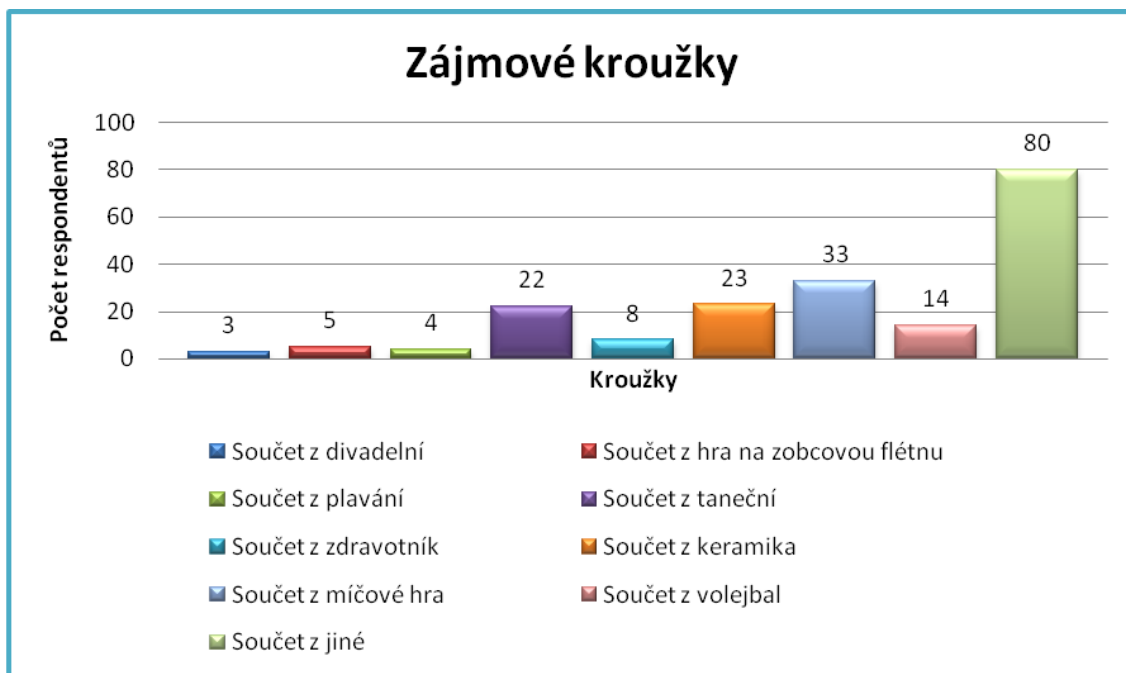
Zdroj: autor práce (vlastní šetření)

Otázka číslo 6: Codíš na nějaké kroužky? Pokud ano, na jaké?

Děti si mohly volit zaškrtnutím z 8 nabízených kroužků. Kroužky, které byly nabídnuty, jsou poskytovány na obou základních školách. Pomocí této otázky zjišťujeme, jestli svůj volný čas tráví s dospělou osobou např. s pedagogem volného času, trenérem apod. Pokud dítě nějaký kroužek zakroužkuje, je to tedy pro nás signál, že alespoň tráví svůj volný čas efektivně a s dospělou osobou. Některé děti zvolily 4 až 5 zájmových kroužků.

Na grafu číslo 6 vidíme, že nejvíce byla zaškrtnuta odpověď jiné, kde měly děti možnost vypsati kroužky, na které docházejí a nejsou uvedené v nabídce. Nejčastěji jmenovaly kroužky: hra na klavír, fotbal, hasiči, myslivci a zumba. Tyto kroužky nenabízí ani jedna základní škola, proto nebyly v nabídce. Dalším početně zatrženým kroužkem jsou míčové hry, zakroužkovány byly 33 respondenty a kroužek keramiky byl zvolen 23krát. Ve čtvrtém pořadí byl 22krát zvolen kroužek taneční. Nejméně byl volen zdravotník, hra na zobcovou flétnu, plavání, divadlo.

Graf č. 6 otázka č. 6 Chodíš na nějaké zájmové kroužky? Pokud ano, na jaké?

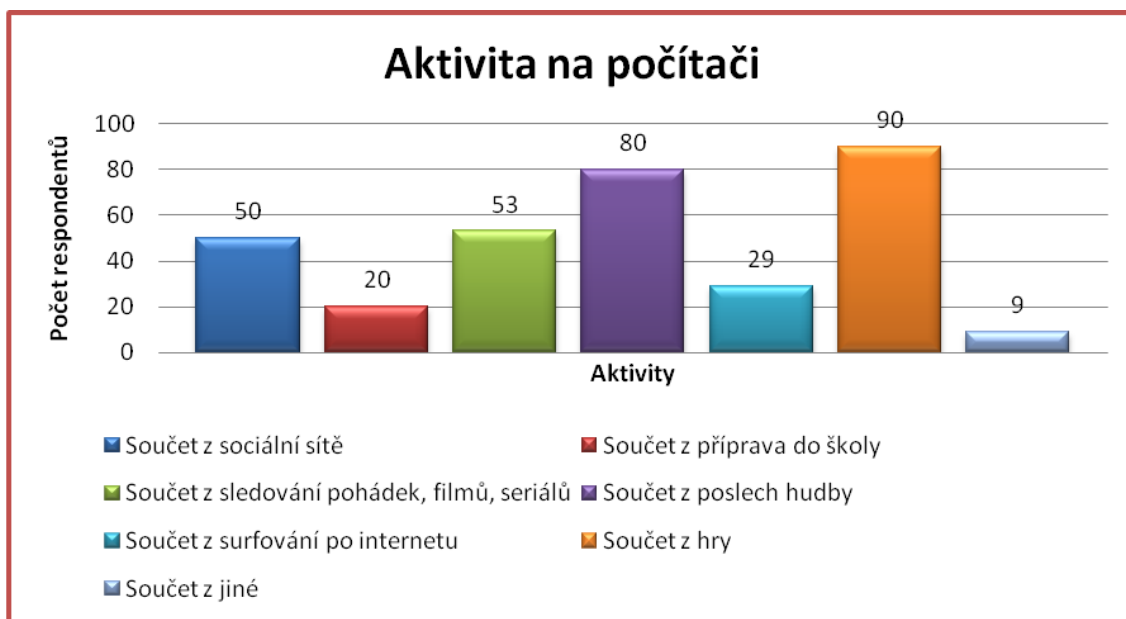
Zdroj: autor práce (vlastní šetření)

Otázka číslo 9: Jaká aktivita při práci s počítačem převládá nejvíce?

Otázka byla polouzavřená a dotazovaný si mohl vybrat více odpovědí, navíc v odpovědi jiné mohl respondent dopsat, co v nabídce nenašel.

Nejčastěji byla zatržena odpověď hry, která byla zvolena 90krát. Hned zatím následovala odpověď poslech hudby, ta byla zatržena 80krát. Třetí nejčastější odpovědí bylo sledování pohádek, filmů, seriálů, zakroužkovaná byla 53krát a skoro se stejným počtem byla zvolena odpověď sociální sítě, zaškrtnuta byla 50krát. Surfování po internetu bylo zatrhnuto 29krát. 20krát byla zvolena příprava do školy. Nejméně častou odpovědí byla jiné, která byla zaškrtnuta 9 respondenty. (viz. graf č.7)

Graf č. 7 otázka č. 9 Jaká aktivita při práci s počítačem převládá nejvíce?

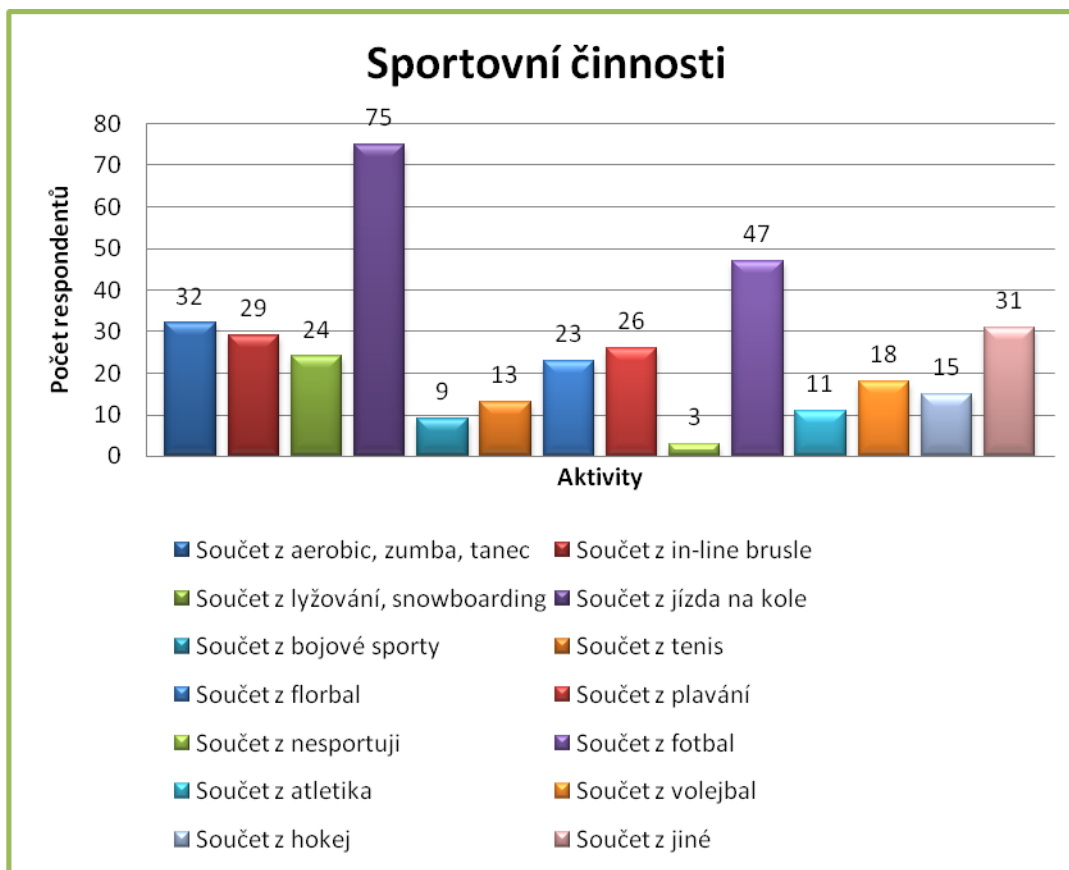
Zdroj: autor práce (vlastní šetření)

Otázka číslo 11: Jaké sportovní činnosti se věnuješ nejvíce?

Dotazovaní si mohli vybrat ze třinácti sportovních aktivit a v poslední jiné odpovědi si mohli respondenti doplnit sportovní aktivitu, která nebyla v nabídce.

Pomocí grafu číslo 8 můžeme sledovat různost sportovních činností, kterým se věnují žáci ze ZŠ Čistá a ZŠ Kožlany. Největší oblíbenost je uvedena v jízdě na kole, odpověď byla zvolena 75krát. Další čtne zastoupenou sportovní aktivitou je fotbal, který je zatržen 47 žáky. Aerobic, zumba a tanec byly zakroužkovány 32krát a skoro se stejným počtem se umístila odpověď jiné, zatrhnuta byla 31krát. S podobným počtem byly zvolené odpovědi in-line brusle (29krát); plavání (26krát); lyžování, snowboarding (24krát); florbal (23krát), volejbal (18krát), hokej (15krát), tenis (13krát). Mezi méně oblíbené patří sporty atletika (11krát), bojové sporty (9krát). Tři děti uvedly, že nesportují.

Graf č. 8 otázka č. 11 Jaké sportovní činnosti se věnuješ nejvíce?

Zdroj: autor práce (vlastní šetření)

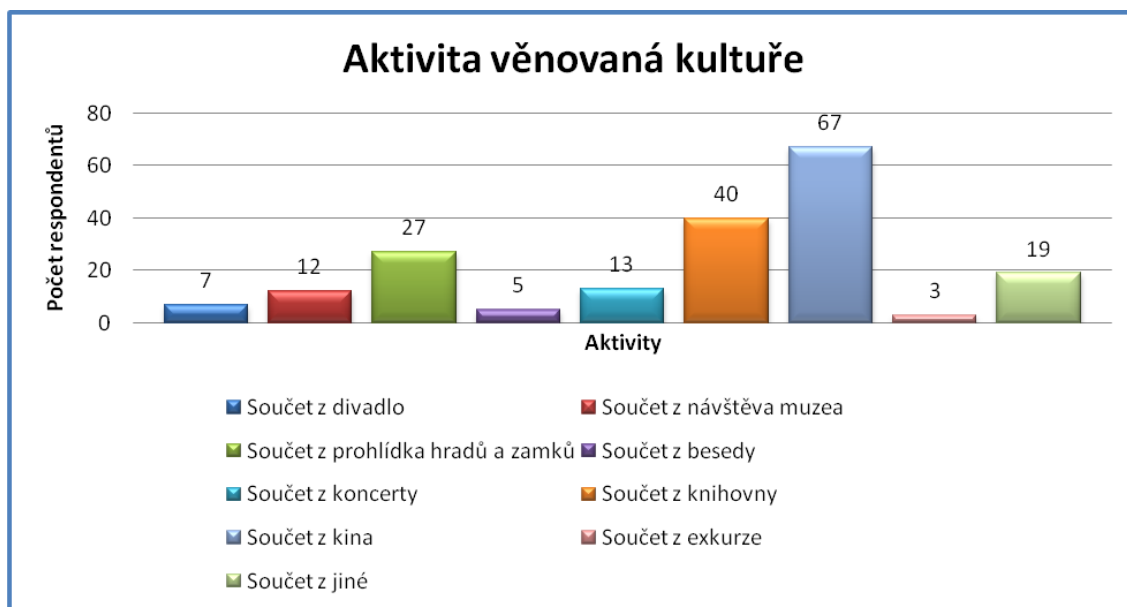
Otázka číslo 13: Jaké kulturní aktivitě věnuješ nejvíce času?

Graf číslo 9 znázorňuje, jakým kulturním aktivitám dávají děti a mládež přednost. V poslední odpovědi byla opět možnost vypsání aktivity, která nebyla v nabídce.

Jednoznačně vítězí odpověď kino, která je zastoupená 67 respondenty. Na druhém místě se umístila odpověď knihovny, zvolena byla 40krát. To asi proto, že v dnešní době jsou knihovny dostupné, bývají i na malých vesnicích. Na třetím místě jsou prohlídky hradů a zámků, tato odpověď je zvolena 27 respondenty. Odpověď jiné zaškrtnulo 19 respondentů. Zajímavé byly vypsání odpovědi, které byly připsány k variantě jiné. Vypsání odpovědi děti: disco, besídky, výstavy, soutěže, fotbalové zápasy, škola a čtyři děti napsaly, že se nevěnují žádné kulturní aktivitě. Nejméně časté

byly odpovědi koncerty (13krát), návštěva muzea (12krát), divadlo (7krát), besedy (5krát), exkurze (3krát).

Graf č. 9 otázka č. 13 Jaké kulturní aktivitě věnuješ nejvíce času?

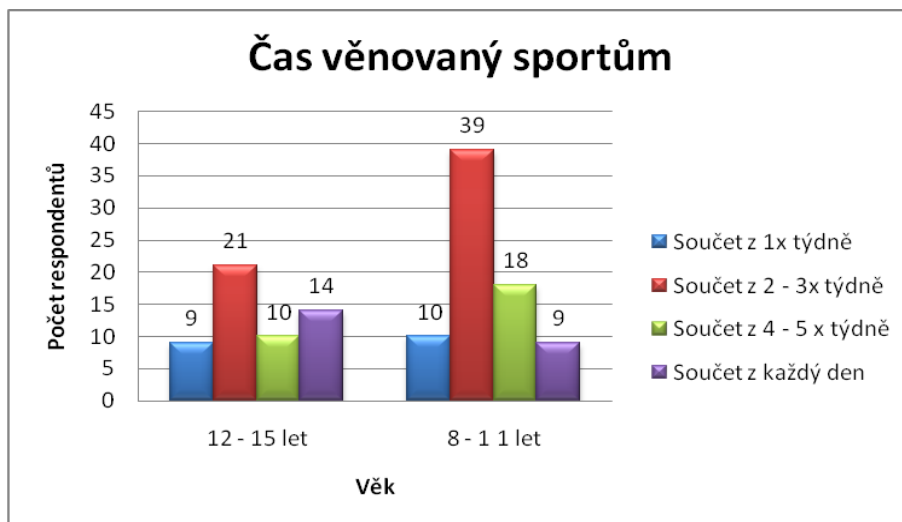

Zdroj: autor práce (vlastní šetření)

Otázka číslo 12: Jak často sportuješ?

Z grafu číslo 10 můžeme vyčíst, že obě věkové skupiny věnují dvě až tři hodiny týdně sportovním činnostem. Skupina ve věku od 12 do 15 let zaštkla 21krát 2x – 3x týdně a děti ve věku od 8 do 11 let zaškrty stejnou odpověď 39krát. Druhou nejvíce zastoupenou odpovědí u starších dětí je, že sportují každý den, zakroužkována byla 14krát, kdežto u skupiny mladších dětí je na druhém místě odpověď 4x – 5x týdně, zvolena byla 18krát. Odpověď každý den se umístila u malých dětí až na třetím místě, tato odpověď byla zastoupena 9 respondenty. Starší děti měly na třetím místě odpověď 4x – 5x týdně, zvolena byla 10krát. Na posledním místě se shodly obě skupiny, že sportují 1x týdně. To znamená, že pouze 19 dětí cvičí jenom jednou týdně. Ostatní cvičí více než jednu hodinu týdně.

Graf č. 10 otázka č. 12 Jak často sportuješ?

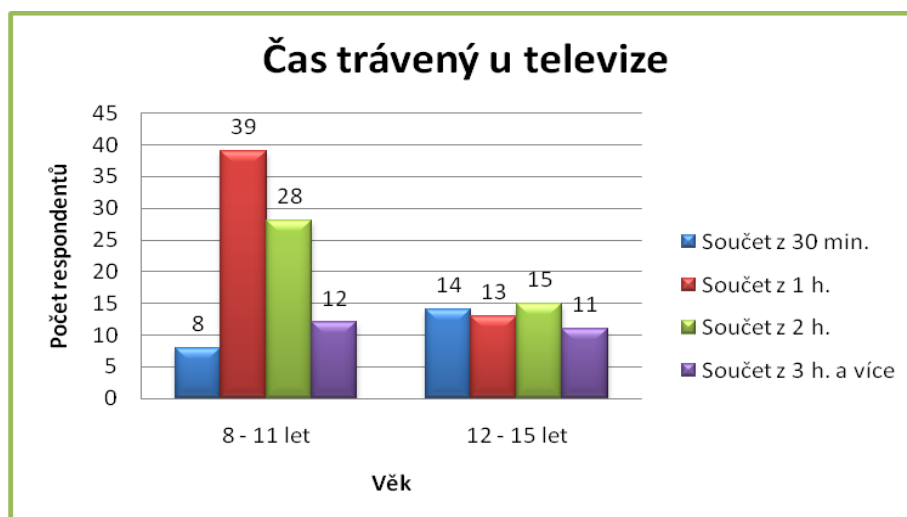
Zdroj: autor práce (vlastní šetření)

Otázka číslo 10: Kolik hodin denně sleduješ televizi?

Z grafu číslo 11 vyplývá, že u věkové skupiny 8 – 11 let je nejčastěji zastoupená odpověď 1 hodina denně, zatrhnuta byla 39krát. Pak následovala odpověď 2 hodiny denně, ta byla zvolena 28 respondenty.

U věkové skupiny 12 – 15 let jsou odpovědi podobné, vyvážené. Odpověď 2 hodiny denně byla zaškrtnuta 15krát, hned za ní následuje odpověď 30 minut denně (zvolena 14krát), pak odpověď 1 hodina denně (zatrhnuta 13krát) a jako poslední byla vybraná odpověď 3 hodiny a více (11krát).

Graf č. 11 otázka č. 10 Kolik hodin denně sleduješ televizi?

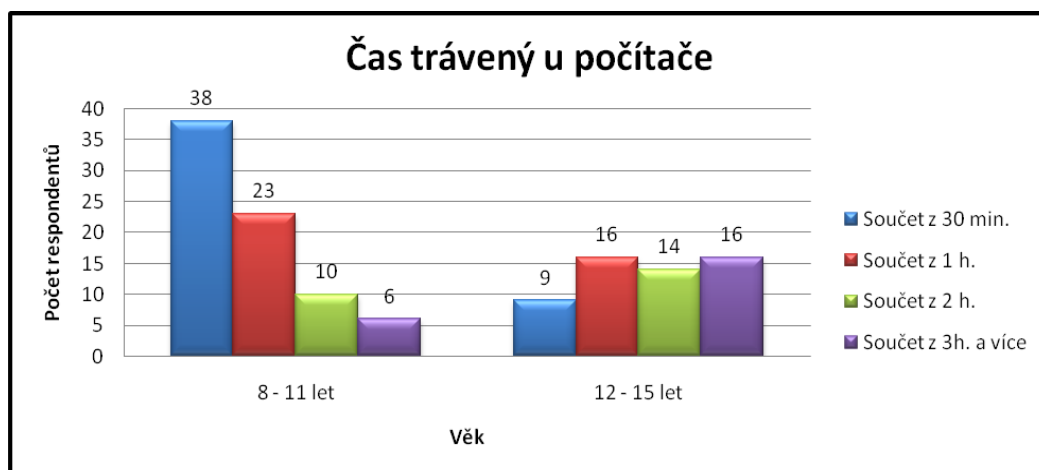
Zdroj: autor práce (vlastní šetření)

Otázka číslo 8: Kolik hodin denně strávíš u počítače?

Skoro polovina dětí ve věku od 8 do 11 let tráví na počítači 30 minut denně, odpověď vybralo 38 respondentů. Druhou zastoupenou odpovědí byla 1 hodina týdně, zatržena byla 23 respondenty.

U starší věkové skupiny byly odpovědi opět rovnoměrné s malými rozdíly. Na prvním místě se stejným počtem zatržení, byly zvoleny odpovědi 1 hodina denně a 3 hodiny a více, každou odpověď zatrhli respondenti po šestnácti. Další odpověď 2 hodiny denně byla zvolena 14krát. Jenom 9 respondentů zvolilo možnost 30 minut. (viz. graf č. 12)

Graf č. 12 otázka č. 8 Kolik hodin denně strávíš u počítače?

Zdroj: autor práce (vlastní šetření)

7.4 Interpretace údajů

Vedlejším cílem číslo 1 jsme měli zjistit, co dělají děti nejvíce ve svém volném čase. Na základě tohoto cíle byla stanovena hypotéza číslo 1, kde předpokládáme, že většinu volného času budou děti trávit venku s kamarády.

Hypotéza číslo 1 se potvrdila. Činnost „jsem venku s kamarády“ byla zvolena 82krát, byla vybrána nejčastěji.

Vedlejší cíl č. 1 byl splněn, v dotazníkovém šetření jsme zjistili, jaké činnosti ve volném čase převažují. Děti a mládež ve volném čase jsou nejvíce venku s kamarády, často sportují a sledují televizi. Tyto aktivity byly nejvíce zastoupeny respondenty.

Vedlejším cílem č. 2 jsme měli zjistit, kde tráví svůj volný čas. Hypotéza č. 2 zní: Předpokládáme, že většina mladších dětí bude trávit svůj volný čas na hřišti a starší děti budou spíše volně venku s kamarády.

Hypotéza č. 2 se potvrdila jen z části. Nepotvrdila se první část (mladší děti budou trávit volný čas na hřišti). Z grafu č. 2 víme, že mladší děti jsou spíše doma nebo volně venku s kamarády. Odpověď hřiště byla zatrhnuta až jako třetí varianta. Mladší děti jsou pravděpodobně doma rády z toho důvodu, že doma mají bezpečí a jistotu od svých rodičů. Druhá část hypotézy (starší děti budou spíše volně venku s kamarády) se potvrdila. V grafu č. 2 byla zvolena nejčastěji odpověď volně venku s kamarády.

Vedlejší cíl č. 2 byl splněn, na grafu čísla 2 vidíme místa, kde tráví svůj volný čas.

Vedlejším cílem č. 3 jsme měli zjistit, jestli převažuje sportovní aktivita nad počítačem a sledováním televize. Hypotéza č. 3, předpokládáme, že práce na počítači a sledování TV bude převažovat nad sportovní aktivitou.

Hypotéza č. 3 se nepotvrdila, když grafy č. 10, 11 a 12 sečteme počty respondentů obou skupin, v čase 2x – 3x týdně a 2 hodiny, vyjdou nám tato čísla, **sport** 60krát zvolen, TV 43krát, počítač 24krát. To znamená, že převládá sport nad televizí a počítačem. **Tím je splněn vedlejší cíl č. 3.** Sportovní aktivita převažuje nad počítačem a sledováním televize.

Vedlejším cílem č. 4 jsme měli za úkol zjistit, kolik hodin věnují kulturní aktivitě. **Hypotéza č. 4 předpokládáme,** že 70 % dětí a mládeže věnuje kulturní aktivitě 2 hodiny týdně.

Hypotéza č. 4 se nepotvrdila, protože jsme v grafu č. 3 sečetli hodiny v obou skupinách a převedli je na procenta. Procentuálně to vyšlo, že 1 hodinu týdně se kultuře věnuje 69 % (zatrhnuta 83 respondenty), 2 hodiny týdně 19 % (zaškrtnuta 24 respondenty), 3 hodiny týdně 7 % (zvolena 8 respondenty), 4 hodiny 5 % (zakroužkována 6 respondenty).

Vedlejší cíl č. 4 byl splněn, pomocí dotazníkového šetření. Cíl je zpracován v grafu č. 3.

Ve vedlejším cíli č. 5 jsme měli za úkol zjistit, jestli dochází do zájmového kroužku a školní družiny rády. Na základě toho byla stanovena hypotéza č. 5, kde předpokládáme, že děti docházejí do zájmových kroužků a školních družin či školních klubů rády.

Hypotéza č. 5 se potvrdila, protože drtivá většina v dotazníku zvolila, že do zájmových kroužků a do školních družin i školních klubů docházejí rády.

Vedlejší cíl č. 5 byl též splněn, zpracován pomocí dotazníkového šetření do grafů č. 4 a 5. Do školní družiny dochází 86 % dětí rádo a 14 % nenavštěvuje školní družinu nerado. Zájmové kroužky navštěvuje 90 % žáků rádo a 10 % do zájmového kroužku nedochází rádo.

Hlavním cílem průzkumu bylo zjistit, jak dnešní děti a mládež tráví svůj volný čas.

Hlavní cíl byl splněn, podařilo se nám zjistit, jak děti a mládež tráví svůj volný čas. Z průzkumu je patrné, že nejvíce času děti a mládež tráví venku se svými kamarády. Tato aktivita byla zvolena 82krát. Mezi další časté odpovědi patří sport, který byl zvolen 69 respondenty. Další aktivita ve volném čase je sledování televize, vybraná 62krát. Často byla zvolena i odpověď pracuji na počítači, činností se zabývá 52 respondentů. Na pátém místě je příprava do školy, zaškrtnuta 45 respondenty. Následovala zájmová činnost, která byla vybraná 44 respondenty. Nejméně byly zvolené aktivity povídám si doma s rodiči a odpověď jiné. Obě byly zvoleny 36 respondenty. V odpovědi jiné dotazovaní často vypisovali, že si hrají se svým domácím mazlíčkem, anebo se svým sourozencem.

DISKUZE

V této práci byla použita výzkumná metoda dotazníku. Dotazníky byly rozdané ve dvou základních školách. Školy byly vybrány na základě zkušeností autora.

Výzkum se prováděl dobře, ale pro další výzkum by bylo zajímavé doplnění podotázek v dotazníku, které by nám pomohli získat ještě další údaje o trávení volného času. Sice jsme se ve výzkumu dozvěděli místa, kde děti tráví nejvíce volného času, víme i jaká činnost převažuje ve volnočasových aktivitách, ale nedozvěděli jsme se, jestli jsou děti ve volném čase samy, s přáteli, s rodinou nebo s kamarády. Otázka nebyla v dotazníku konkrétně položená. Výzkum by byl pak přesnější, z toho by se dalo pak dále odvodit, jestli děti a mládež jsou ve volném čase v nějakém zařízení, nebo doma s rodiči či venku s kamarády.

V dotazníku jsme se ptali na zájmové kroužky, které poskytují základní školy, ale bylo by zajímavé zeptat se dotazovaných, kteří žádný zájmový kroužek nenavštěvují, zda jim v tom brání nějaká okolnost, např. finance, nedostupnost, nesouhlas rodičů apod.

Bohužel do dotazníkového šetření nelze zapojit všechny otázky, výzkum by byl moc obsáhlý, přesto se domníváme, že práce má dostačující a zajímavé výsledky.

ZÁVĚR

Bakalářská práce je zaměřená na volný čas dětí a mládeže. Každý má právo vybrat si způsob trávení svého volného času. Ve školním věku dětí je důležité dbát na správnost jeho trávení, aby volný čas využívaly efektivně, správně a vhodně. Děti mají plno možností, jak svůj volný čas naplnit. Zájmové kroužky nabízejí některé základní školy či jiné instituce. Pokud navštěvují nějaký kroužek, jsou pod vedením zletilých a zkušených osob, která na ně pak dohlíží a působí. Někteří navštěvují školní družinu, kde pobývají celé odpoledne. Ve školní družině na ně působí vychovatelka, která je pedagogicky vzdělaná. Děti v průběhu dne využívají svůj volný čas hodnotným způsobem. Zde se realizují činnosti odpočinkové, rekreační, zájmové a sebeobslužné. Ve větších městech mohou navíc docházet do školních klubů nebo do domu dětí a mládeže, kde opět na ně někdo opět pedagogicky působí.

Tato práce si ve své teoretické práci vzala za úkol, uvést nás do problematiky volného času dětí a mládeže, popisů různých volnočasových organizací, seznámit nás se zájmovými činnostmi, se školní družinou a s pedagogickými pracovníky volného času.

V praktické části mapujeme aktivity a činnosti dětí v jejich volném čase. Zjišťujeme, jak a kde jsou ve volném čase, zda se věnují sportovním činnostem a kolik hodin tráví u počítače a televize. Byly stanoveny taky hypotézy, které byly nápomocny při ucelení výzkumu.

Hlavním cílem bakalářské práce bylo zjistit, jak dnešní děti a mládež tráví svůj volný čas. Z dotazníkového šetření jsme se dozvěděli, že nejvíce času pobývají venku se svými kamarády. Děti potřebují své vrstevníky, vyhledávají je a chtějí spolu být ve volném čase. Často pak pobývají volně na ulici, kde nejsou s dospělými a mají soukromí. Druhá nejčastější činnost je u dětí sport, což je dobře, protože jsme se ve vyhodnocení dotazníku dozvěděli, že sport převládá nad sledováním televize a prací na počítači. Práce na počítači a sledování televize následovalo až po sportu. Do volného času zahrnuli i přípravu do školy. Z vyhodnocení dále vyplývá, že děti

a mládež navštěvují širokou škálu zájmových kroužků, mezi nejoblíbenější patří míčové hry, keramika a taneční. Výběr kroužků je pestrý, dětem ze ZŠ Čistá a Kožlany jsou poskytovány kroužky přímo na škole nebo v jejím blízkém okolí. Pár dětí zvolilo variantu, že jsou doma s rodiči a sourozenci.

Bakalářská práce by mohla vést k pochopení volného času dětí a mládeže. Mohla by pomoci i rodičům a zamyslet se nad tím, jak by ještě jejich děti mohly lépe svůj volný čas naplnit.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

HÁJEK, B., HOFBAUER, B., PÁVKOVÁ, J., *Pedagogické ovlivňování volného času*. 2. vyd. Praha: Portál, 2011. 240 s. ISBN 978-80-262-0030-7.

HÁJEK, B., PÁVKOVÁ J., A KOLEKTIV *Školní družina*. 1.vyd. Praha: Portál, 2003. 160s. ISBN 80-7178-751-5.

STODŮLKOVÁ, E., ZAPLETALOVÁ, E., *Pedagogika pro střední školy*.1. vyd. Beroun: Machart, 2011. ISBN 978-80-87517-22-2.

SPOUSTA, V., et al., *Metody a formy výchovy ve volném čase*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1998. ISBN 80-210-1275-7.

PÁVKOVÁ, J., HÁJEK, B., HOUFBAER, B., HRDLIČKOVÁ, V., PAVLÍKOVÁ, A., *Pedagogika volného času*. 3. vyd. Praha: Portál, 2002. 231s. ISBN 80-7178-711-6.

HOUFBAER, B., *Děti, mládež a volný čas*. 1.vyd. Praha: Portál, 2004. 176s. ISBN 80-7178-927-5

HOUFBAER, B., *Kapitoly z pedagogiky volného času*. 1. vyd. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Teologická fakulta, 2010. ISBN 987-80-7394-240-3.

VÁŽENSKÝ, M., *Základy pedagogiky volného času*. 2. vyd. Brno: Print - Tpia., spol. s. r. o., 2001. ISBN 80-86384-00-4.

SOUSTA, V. et.al., *Teoretické základy výchovy ve volném čase*. 1. vyd. Brno:MU, 1997. 183s. ISBN 80 -210 – 1007 - X

HRADEČNÁ, M. a kolektiv, *Vybrané problémy sociální pedagogiky*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1995. ISBN 80 – 7184 – 015 - 7

Seznam použitých internetových zdrojů

Naše mimi: Volnočasové aktivity. [online]. 2012 [cit. 2012 – 11 – 12]. Dostupné z: <http://www.nasemimi.cz/clanky-zena-a-rodina/volnocasove-aktivity-deti-45.htm>

SEZNAM GRAFŮ A TABULEK

Seznam grafů

Graf č. 1: Otázka č. 4 Co děláš nejvíce ve svém volném čase?.....	45
Graf č. 2: Otázka č. 5 Kde trávíš svůj volný čas?.....	46
Graf č. 3: Otázka č. 14 Kolik hodin týdně věnuješ kulturní aktivitě?.....	47
Graf č. 4: Otázka č. 16 Chodíš do školní družiny nebo školního klubu rád/a/?.....	47
Graf č. 5: Otázka č. 7 Chodíš do zájmových kroužků rád/a/?.....	48
Graf č. 6: Otázka č. 6 Chodíš na nějaké zájmové kroužky? Pokud ano, na jaké?.....	49
Graf č. 7: Otázka č. 9 Jaká aktivita při práci s počítačem převládá nejvíce?.....	50
Graf č. 8: Otázka č. 11 Jaké sportovní činnosti se věnuješ nejvíce?.....	51
Graf č. 9: Otázka č. 13 Jaké kulturní aktivitě věnuješ nejvíce času?.....	52
Graf č. 10: Otázka č. 12 Jak často sportuješ?.....	53
Graf č. 11: Otázka č. 10 Kolik hodin denně sleduješ televizi?.....	54
Graf č. 12: Otázka č. 8 Kolik hodin denně strávíš u počítače?.....	55

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Pohlaví.....	42
Tabulka č. 2: Věk.....	43
Tabulka č. 3: Nejčastější odpovědi respondentů na otázku č. 3 Co si představuješ pod pojmem volný čas?.....	44

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A - Dotazník použitý k výzkumnému šetření.....	I
---	----------

PŘÍLOHY

Příloha A DOTAZNÍK (str. 48)

Dobrý den,
jmenuji se Martina Miosgová a jsem studentkou 3. ročníku kombinovaného studia speciální pedagogiky. Prosím Vás, o vyplnění dotazníku, který bude sloužit k průzkumu mé bakalářské práce. Dotazník je zcela anonymní a zaměřen na děti ve věku od 8 do 15 let. Nikde nebude plně zveřejněn. Předem Vám děkuji za vyplnění a za pravdivé odpovědi.

1. Pohlaví:

- chlapec
- dívka

2. Věk:

- 8 - 11
- 12 – 15

3. Co si představuješ pod pojmem volný čas?

.....

4. Co děláš nejvíce ve svém volném čase?

- připravuji se do školy
- sportuji
- pracuji na počítači
- jsem venku s kamarády
- jiné (vypiš)
- navštěvuji zájmové kroužky
- povídám si doma s rodiči
- koukám na TV

5. Kde trávíš svůj volný čas?

- na hřišti
- ve školní družině
- doma s rodiči
- jiné (vypiš)
- v klubovně
- volně venku s kamarády
- v domově dětí a mládeže

6. Chodíš na nějaké zájmové kroužky? Pokud ano, na jaký.

- divadelní kroužek
- hra na zobcovou flétnu
- plavání
- taneční
- jiné kroužky (vypiš).....
- zdravotní kroužek
- keramika
- míčové hry
- volejbal

7. Chodíš do zájmových kroužků rád (a)?

- ano
- ne

8. Kolik času denně strávíš u počítače?

- 30 minut
- 2 hodiny

- 1 hodinu
- 3 hodiny a více

9. Jaká aktivita při práci s počítačem převládá nejvíce?

- příprava do školy
- sociální sítě (facebook aj.)
- sledování pohádek, filmů, seriálů
- jiné (vypiš)
- poslech hudby
- surfování po internetu
- hry

10. Kolik hodin denně sleduješ televizi?

- 30 minut
- 1 hodinu
- 2 hodiny
- 3 hodiny a více

11. Jaké sportovní činnosti se věnuješ nejvíce?

- aerobic, zumba, tanec
- in-line brusle
- lyžování, snowboarding
- jízda na kole
- bojové sporty
- jiné (vypiš)
- tenis
- florbal
- plavání
- nesportuji
- fotbal
- atletika
- volejbal
- hokej

12. Jak často sportuješ?

- 1x týdně
- 2 - 3x týdně
- 4 – 5x týdně
- každý den

13. Jaké kulturní aktivitě věnuješ nejvíce času?

- divadlo
- návštěva muzea
- prohlídka hradů a zámků
- besedy
- jiné (vypiš)
- koncerty
- knihovny
- kina
- exkurze

14. Kolik hodin týdně věnuješ kulturní aktivitě?

- 1 hodinu
- 2 hodiny
- 3 hodiny
- 4 hodiny

15. Navštěvuješ školní družinu nebo školní klub?

- ano
- ne

16. Chodíš do školní družiny nebo klubu rád?

- ano
- ne

Děkuji Vám za vyplnění dotazníku ☺

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Martina Miosgová

Obor: Speciální pedagogika - vychovatelství

Forma studia: Bakalářské kombinované

Název práce: Možnosti pedagogického ovlivňování volného času dětí a mládeže

Rok: 2013

Počet stran textu bez příloh: 52

Celkový počet stran příloh: 2

Počet titulů české literatury a pramenů: 10

Počet titulů zahraniční literatury a pramenů: 0

Počet internetových zdrojů: 1

Vedoucí práce: PhDr. Renata Kreuzová